

Христофор Колумб

ЩОДЕННИК
ПЕРШОЇ
ПОДОРОЖІ

КОМІКС

Христофор Колумб

ЩОДЕННИК
ПЕРШОЇ
ПОДОРОЖІ

КОМІАС

Христофор Колумб

**ЩОДЕННИК ПЕРШОЇ
ПОДОРОЖІ ДО ІНДІЇ**

З 3 серпня 1492 по 15 березня 1493

©

<http://kompas.co.ua> — україномовна пригодницька література

Христофор Колумб

**ЩОДЕННИК
ПЕРШОЇ
ПОДРОЖІ**

**ЕЛЕКТРОННА КНИГА "КОМПАС"
2014**

Переклад під редакцією В. А. Часника

Переклад з іспанської — січень 2012 р.

Переклад із сайту: http://www.ideasapiens.com/textos/America/diario_%20viaje_%20america.htm

ПРОЛОГ

В ім'я господа нашого Ісуса Христа.

[«In nomine domini nostri Ihesu Christi»]

Після того як ваші високості, найхристіаніші, найвищі, світліші і всемогутні государі — король і королева Іспанії і островів моря, наші повелителі, — в нинішньому 1492 році поклали край війні з маврами, що правили в Європі, і завершили війну у величезному місті Гренаді, де в цьому ж році, у другий день січня, я сам бачив, як силою зброї ще не були поставлені королівські штандарти ваших високостей на баштах Альгамбри, яка є фортецею вищезазначеного міста, але вже король маврів вийшов з міських воріт, щоб поцілувати королівські долоні ваших високостей і государя, володаря мого, в цьому ж місяці, я інформував Ваші Високості про землі Індій і про одного государя, який зветься Великий Хан, що означає на нашій мові Король королів. Цей государ і його попередники багато разів відправляли послів в Рим з проханням направити до них людей, досвідчених у справах нашої святої віри, щоб вони наставляли в ній; Святий Отець ніколи не задовольняв його і багато народів долучилося до згубних віровчень і звернулося до ідолопоклонства чи залучення до себе погибельних сект. І тому ваші високості, як католики-християни і государі, що вшановують святу християнську віру і сприяють її поширенню і як вороги секти Магомета й усілякого ідолопоклонства і ересі, вирішили відправити мене, Христофора Колумба, у зазначені землі Індій, з тим, щоб побачив я вищезазначених государів і ці народи і дізнався б про стан цих земель і також про те, яким чином виявиться можливим навести їх у нашу святу віру. І повеліли, щоб я попрямував туди не сушею, слідуючи на схід, як зазвичай ходять в ту сторону, але західним шляхом, де до сьогоднішнього дня, наскільки ми це достовірно знаємо, не проходив ще ніхто.

І таким чином, після того як були вигнані всі євреї з ваших королівств і сеньорій, в тому ж місяці січні, Ваші Високості повеліли мені відправитися з достатнім флотом в згадані частини Індій. Заради

того вони дарували мені великі милості, зробивши шляхетним мій рід і дозволивши відтепер і надалі іменуватися «Доном» і бути Великим Адміралом Моря-океану, а також беззмінним віце-королем і правителем усіх островів і материкових земель, які я відкрию і знайду і які відтепер і надалі будуть відкриті і знайдені в морі-океані, і поклали, що наступником моїм буде мій старший син і так з покоління в покоління до звершення віків.

І я відправився з міста Гранади в суботу 12 травня того ж 1492 року і прибув у місто Палос, морський порт, де я спорядив три кораблі, які дуже підходять для такого підприємства. Я вийшов з цієї гавані добре забезпечений всякого роду припасами і з великою кількістю моряків у п'ятницю, в третій день серпня того ж року, за півгодини до сходу сонця взяв курс на належні Вашим Височествам Канарські острови, що лежать в тому ж море-океані, щоб звідти йти своїм напрямом і плисти до тих пір, поки не прибуду я в Індії. А прибувши на місце, надіслати від імені ваших високостей послів до тих володарів і виконати все, що мені було наказано.

Для цього намірився я описати цю подорож дуже пунктуально, день у день відзначаючи все, що б я не зробив і що б зі мною не відбувалося, як то буде видно з подальшого.

Отже, я вирішив, государі-повелителі, кожную ніч описувати те, що трапилося за день, а вдень відзначати те, що трапилося при плаванні вночі, маючи на увазі скласти нову карту океану, на якій, на належних місцях, були б показані під їх вітром всі моря і землі моря-океану, і ще завести книгу і в ній поміщати все подібним же чином у малюнках з позначками екваторіальної широти і західної довготи. І настільки завантажив я себе всім цим, що забув про сон; і багато чого перетерпів я в плаванні, виконуючи визначене; і здійснення всього вимагало великої роботи.

П'ятниця, 3 серпня.

Ми відправилися в п'ятницю, 3 серпня 1492, від мілини Сальтес [Saltes] о 8 годині ранку; і до заходу сонця пройшли 60 миль, або 15 ліг, в південному напрямку при сильному бризі. Потім взяли курс на південний схід і південь, чверть на південний захід, тобто до Канарських островів.

Субота, 4 серпня.

Йшли на південний схід, чверть на південь.

Неділя, 5 серпня. За день і ніч пройшли, продовжуючи шлях, більш ніж 40 ліг.

Понеділок, 6 серпня.

Зламалось або зірвалось з кріплення кермо на каравелі «Пінта», якою керує Мартін Алонсо Пінзон, і вважають і підозрюють, що все це трапилося з-за підступів Гомеса Раскона і Кристобаля Кінтеро, яким належала каравела, тому що їм не хотілось йти в це плавання. І адмірал каже, що перед виходом у море було відмічено, що ці люди підступні і щось замишляють.

Бачачи це, Адмірал був у великому сум'ятті з тієї причини, що він не міг надати цій каравелі допомогу, не наражаючись на небезпеку. Але він каже, що заспокоївся зовсім, усвідомлюючи, що Мартін Алонсо Пінзон [Pinzon] є рішучою і винахідливою людиною. Врешті-решт, за день і ніч пройшли 29 ліг.

Вівторок, 7 серпня.

Знову зламалось кермо на «Пінті». виправивши пошкодження, рушили до острова Лансароте [Lanzarote], одному з Канарських островів, і за день і ніч пройшли 25 ліг.

Середа, 8 серпня.

Пілоти всіх трьох каравел висловлювали різні думки щодо місцезнаходження флотилії. Але судження адмірала виявилось найбільш вірним. Він мав намір йти до острова Гран-Канарія, щоб там залишити каравелу «Пінта»; вона погано слухалася керма [gobernario] і підтікала. Адмірал хотів взяти на острові Гран-Канарія інший корабель, якщо тільки такий там знайдеться. У цей день не вдалося цього зробити.

Четвер, 9 серпня.

Адміралу вдалося побути на Гомеру [la Gomera] лише в ніч на неділю, Мартін Алонсо, за його розпорядженням, залишився на березі

Гран-Канарії, тому що не міг продовжувати плавання.

Потім адмірал повернувся на Канари. Там трудами і старанністю адмірала, Мартіна Алонсо і всіх інших полагодили «Пінту» і врешті-решт прийшли на Гомеру. На острові Тенериф [Tenerife], над ланцюгом гір, бачили дим і вогонь. Гори ж ці були надзвичайно високі. Змінили вітрильне оснащення на «Нінї» — замість латинських вітрил поставили прямі. На Гомеру прибули в неділю 2 вересня вже з оновленою «Пінтою».

Адмірал говорить, що багато поважних іспанців, жителі острова Іерро [Hierro], які перебували на Гомера з доньєю Інесою Пераца [Ines Peraza], матір'ю Гільєма Пераца, який потім був першим графом Гомери, клятвено стверджували, що з року в рік вони бачили на захід від Канарських островів землю і лежала, отже, ця земля в напрямку сонячного заходу. Інші жителі Гомери також підтверджували це клятвено.

Адмірал пригадує, що в 1484 р. будучи в Португалії, спостерігав як до короля з'явився хтось з острова Мадейри і просив короля дати йому каравелу, щоб відправитися до цієї землі. Він клятвено запевняв, що цю землю помічають з року в рік і вид її залишається всякий раз одним і тим же.

Адмірал також згадує, що теж саме говорять на Азорських островах, причому всі однаково чиним відзначають напрямок, у якому лежить земля, її розташування і розміри.

В четвер, на шостий день вересня, з водою, дровами, м'ясом і всім іншим, що заготовили люди, залишені для цієї мети адміралом на Гомера на той час, поки він був на острові Канарії, і відремонтувавши «Пінту», пустилися всі три каравели в дорогу, покинувши Гомеру.

Четвер, 6 вересня.

В цей день, вранці, вийшли з гавані Гомери в дорогу, щоб слідувати своїм напрямом. Адмірал дізнався від людей з однієї каравели, яка прибула з острова Іерро, що до Канарських островів вийшли три португальські каравели, бажаючи його захопити. Це, мабуть, пояснюється заздрістю, яку відчуває король Португалії при думці, що адмірал пішов у Кастилію.

Йшли весь день і ніч при тихій погоді і вранці знаходилися між Гомерою і Тенерифом.

П'ятниця, 7 вересня.

В п'ятницю і до трьох годин ночі суботнього дня утримувалося безвітря.

Субота, 8 вересня.

В суботу, в три години ночі, подув вітер [ventear] з північного сходу. Адмірал пішов своїм шляхом на захід. На морі було качка від носа, що перешкоджало ходу, і тому за день і ніч пройшли тільки 9 ліг.

Неділя, 9 вересня.

Пройшли за день 19 ліг. Адмірал прийняв рішення відраховувати частки шляху менші, ніж проходили в дійсності. Це щоб людьми не опанували страх і невпевненість в тому випадку, якщо подорож виявилася би тривалішою, [ніж очікувалося].

Вночі пройшли 120 миль, або 30 ліг, роблячи по 10 миль на годину.

Матроси погано управляли кермом і відхилилися більш ніж на чверть на північний схід. Відійшли від курсу майже на піввітру. За це адмірал багаторазово відчитав їх.

Понеділок, 10 вересня.

За день і ніч пройдено було 60 ліг — по 10 миль, або 2,5 ліги в годину, але щоб не наводити на людей страх, якщо шлях виявиться довгим, [адмірал] поміняв пройдену відстань на 48 ліг.

Вівторок, 11 вересня.

Пливли весь день своїм шляхом, тобто на захід і пройшли понад 20 ліг. Бачили уламок щогли з 120-бочкового корабля, але не змогли виловити його.

Вночі пройшли близько 20 ліг, але за вказаною вже причиною відзначено було лише 16.

Середа, 12 вересня.

Продовжуючи йти тим же шляхом, пройшли за день і ніч 33 ліги, зарахувавши з тієї ж причини менше число ліг.

Четвер, 13 вересня.

За день і ніч пройшли тим же шляхом на захід 33 ліги, враховано трьома або чотирма лігами менше. Течія була зустрічною. У цей день голка компаса відхилилася на північний захід, те саме повторилося на наступний ранок.

П'ятниця, 14 вересня.

Пливли день і ніч своїм шляхом на захід і пройшли 20 ліг, визначивши трохи менше. Люди з каравели «Нінья» казали, що бачили

чайку [garjaо] і раб де хунко. Птахи ж ці ніколи не видаляються від землі більш ніж на 25 ліг.

Субота, 15 вересня.

За ніч і день пройшли 27 ліг і трохи більше тим же шляхом на захід. Вночі на її початку, видно було, як з неба впала в море в 4–5 лігах від корабля чудова вогненна гілка.

Неділя, 16 вересня.

Вдень і вночі плвли тим же шляхом на захід. Пройшли 39 ліг, але відзначили тільки 36. Вдень було хмарно, йшов дрібний дощик.

Адмірал тут відзначає, що в цей день на всьому шляху утримувалася така дивно м'яка погода, що принадність ранкових годин доставляла величезну насолоду, і здавалося, що не вистачає лише солов'їного співу. Він говорить: «погода була, як в Андалусії в квітні».

Тут почали помічати безліч пучків зеленої трави, і, як можна було судити за її виглядом, ця трава лише недавно була відірвана від землі. Тому всі вважали, що кораблі знаходяться поблизу якого-то острова, і, на думку адмірала, це був саме острів, а не материк. Він говорить: «материк лежить ще далі».

Понеділок, 17 вересня.

Адмірал плив своїм шляхом на захід і пройшов за день і ніч більше 50 ліг. Відзначено, однак, було всього лише 47. Була сприятлива течія. Бачили багато і дуже часто траву. Це була та трава, що росте на скелях, і приносилася вона із заходу. Моряки розсудили, що знаходяться поблизу землі. Пілоти взяли північ і виявили, що голки компаса відхиляються на північний схід на велику чверть. Моряків охопили страх і смуток, і не можна було дізнатися того причину.

Коли адмірал дізнався про все це, він велів вранці знову взяти північ; з'ясувалося, що стрілки показували вірно. Причина полягала в тому, що здавалося, ніби рухається сама зірка, а не голки компасу.

Після того як розвиднилося, в той же понеділок, побачили ще більше трави, і вона здавалася річковою. Серед трав знайшли живого рака, якого адмірал зберіг. Адмірал відзначає, що все це були вірні ознаки землі і що кораблі знаходяться від неї не далі ніж в 80 лігах. Було виявлено, що з часу відплиття від Канарських островів ще не було настільки несолоної води в морі і настільки тихої погоди. Всі повеселішали, і кожен корабель прискорив наскільки можна хід, щоб

першим побачити землю. Бачили багато дельфінів [toninas], а люди з «Нінї» одного убили.

Адмірал зазначає при цьому, що все це — ознаки західного боку [океану]. — «Надіюсь на всевишнього, від якого залежить все, і сподіваюся, що дуже скоро він дасть нам побачити землю».

Вранці, як він відзначає, бачили білого птаха, яка називається «раб де хунко» [rabo de juncos, дослівно — хвіст очерету]. Птах цей звичайно не спить у морі.

Вівторок, 18 вересня.

Йшли день і ніч, пройшовши понад 55 ліг, але показали тільки 48. Море всі ці дні було дуже спокійним, зовсім як річка в Севільї. Мартін Алонсо на «Пінті», кораблі вельми багатівітрильному, пішов вперед, не чекаючи інших каравел. Він повідомив зі своєї каравели адміралу, що бачив безліч птахів, які летять до заходу, чому і сподівався цієї ж ночі побачити землю; з цієї причини він йшов так швидко.

На півночі показала велика хмара — вірна ознака близькості землі.

Середа, 19 вересня.

Пливли своїм шляхом, і так як погода була тиха, за день і ніч пройшли 25 ліг, записали же 22. У цей день о десятій годині на корабель залетів алькатрац [un alcatraz, рікего — птах із роду пеліканів, що живе в тропічних і субтропічних районах всієї планети, кульок], увечері бачили ще одного. Птахи ж ці зазвичай не видаляються більш ніж на 20 ліг від землі. Деколи йшов дощ, але вітру не було — вірна ознака землі.

Адмірал не хотів затримуватися, ідучи проти вітру [barloventeando], щоб упевнитися, чи є близько земля, хоча він вважав, що і на північ, і на південь обов'язково повинні бути якісь острова, як насправді і було, і він йшов між ними, тому що його бажанням було слідувати далі до Індій; «... Погода сприятлива, тому, маючи надію на господа, на зворотному шляху все це зможу я оглянути...» — такі його слова.

Тут пілоти показали свої морські карти. За обчисленням пілота «Нінї», флотилія опинилася в 440 лігах від Канарських островів, пілота «Пінти» — 420 і пілота адміральського корабля — точно в 400 лігах від цих островів.

Четвер, 20 вересня. Пливли в цей день на захід, чверть на північний захід, так як вітри неодноразово змінювалися затишшям. Пройшли 7

або 8 ліг. На корабель прилетіло два флькатраці, а потім ще один — вірна ознака близькості землі. Бачили багато трави, хоча минулим днем її не було помітно. Зловили руками птицю garjaо, схожу на чайку. То була річкова, а не морська птаха, і лапки у неї такі, як у чайки.

Незадовго до сходу сонця з співом залетіли на корабель дві або три птиці з тих, що живуть на землі, але вони зникли, як тільки сонце зійшло. Потім прилетів з заходу-північно-заходу алькатрац, а він летів на південний схід — ознака того, що він залишив за собою землю до заходу-північного заходу, тому що сплять ці птахи на суші, а вранці вилітають в море в пошуках їжі і від землі вони не віддаляються більш ніж на 20 ліг.

П'ятниця, 21 вересня.

Більшу частину дня було затишшя, потім подув несильний вітер. За день і ніч, просуваючись вперед, то в своєму напрямку, то іншим курсом, пройшли близько 13 ліг. На світанку побачили стільки трави, що, здавалося, все море кишіло нею, і вона йшла з заходу. Бачили алькатраців; Було дуже спокійне море, як річка, погода, якої краще і бути не може. Бачили кита — ознака близькості землі, — тому що кити плавають неподалік від берега.

Субота, 22 вересня.

Пливли до заходу-північного заходу, часом дещо відхилялися то в одну, то в іншу сторону, і пройшли 30 ліг. Трава майже не зустрічалася. Бачили кілька «pardelas» та інших птахів.

Адмірал при цьому пише: «Мені був потрібен цей противний вітер, тому що мої люди дуже турбуються, вирішивши, що в цих морях не дмуть вітри для повернення до Іспанії».

Деякий час трава не попадалась, а потім з'явилася — і дуже густа.

Неділя, 23 вересня.

Пливли на північний захід, деколи відхиляючись на чверть на північ, а іноді і своїм шляхом, тобто на захід. Пройшли 22 ліги. Бачили голуба, алькатраца, ще одну річкову птицю і білих птахів. Трави траплялося багато, і в ній були знайдені раки. Так як море було тихе і гладке, люди почали нарікати, кажучи, що море тут дивне і ніколи не задмуть вітри, які допомогли б їм повернутися в Іспанію.

Але незабаром почалося сильне хвилювання при безвітряній погоді, що всіх дуже здивувало. Адмірал ж з цього приводу зазначав: «Велику користь принесло мені це бурхливе море і подібного, мабуть,

не траплялося з часів юдиних, коли євреї нарікали на Мойсея за те, що він звільнив їх з полону».

Понеділок, 24 вересня.

Пливли своїм шляхом на захід, вдень і вночі і пройшли 14,5 ліг. На корабель залетів один алькатрац. Бачили багато «pardelas».

Вівторок, 25 вересня.

Більшу частину дня стояло затишшя, потім подув вітер, і до ночі йшли своїм шляхом на захід.

Адмірал мав бесіду з Мартіном Алонсо Пінцоном, капітаном каравели «Пінта», щодо однієї карти, яку три дні тому відіслав на каравелу і на яку, як виявилось потім, адмірал виставив деякі острови в цьому морі, а Мартін Алонсо сказав, що вони знаходяться не в цих місцях. Адмірал відповів, що і йому теж так здається, а якщо їм не зустрілися острова, то це пояснюється дією течій, які постійно відносили кораблі на північний схід. Тому пройдена насправді відстань повинна бути менше зазначеної пілотами. Тримаючись цього переконання, адмірал попросив, щоб йому переслали згадану карту, і, коли її передали, адмірал почав прокладати на карті курс спільно зі своїм пілотом і моряками. На заході сонця Мартін Алонсо Пінцон показався на кормі свого корабля і з радісним видом викликав адмірала, вітаючи його, бо він побачив землю.

Почувши настільки тверду заяву Пінцона, він, за його словами, кинувся на коліна і подякував господа нашого, а Мартін Алонсо та люди його виголосили: «Слава в вишніх богу» [Gloria in excelsis Deo]; так само вчинив і екіпаж його, а ті, що знаходилися на «Ніньї», підійнялися на щогли й на снасті і всі в один голос стверджували, що земля. Так здавалося і адміралу, який вважав, що він знаходиться в 25 лігах від неї. До ночі всі були переконані, що земля лежить десь поблизу. Адмірал наказав усім кораблям відхилитися від звичайного шляху на захід і йти всім кораблям на південний захід, в тому напрямку, де здалася земля.

Вдень пропливли на захід 4,5 ліги, вночі на південний захід 17 ліг, людям ж було сказано, що пройдено 13 ліг, тому що постійно удавано їм заявляли, що пройшли менший шлях, щоб шлях не здався їм довгим. Таким чином, велися два рахунки, пройденої відстані в цьому плаванні: менший рахунок був помилковий, більший ж — істинний.

Йшли по тихому морю, і тому багато [матросів] кидалися у воду і купалися. Бачили багато «дорадос» та інших риб.

Середа, 26 вересня.

Адмірал плив своїм шляхом на захід до полудня, потім попрямував на південний захід до тих пір, поки не переконався, що те, що вчора всі приймали за землю, було небом. За день і ніч пройшли 31 лігу, людям сказали, що пропливли тільки 24 ліги. Море було немов річка, погода приємна і м'яка.

Четвер, 27 вересня.

Пливли своїм шляхом на захід. За день і ніч пройшли 24 ліги, людям нарахували тільки 20 ліг. Бачили багато «дорадос», одну вбили. Помітили раб де хунко.

П'ятниця, 28 вересня.

Пливли своїм шляхом на захід. При затишші за день і ніч пройшли 14 ліг, вважали за 13 ліг.

Зустріли трохи трави, спіймали двох риб «дорадос». На інших кораблях виловили більше.

Субота, 29 вересня.

Пливли своїм шляхом на захід. Пройшли 24 ліги, людям нарахували 21 лігу. Було затишшя, по цьому за день і ніч пройшли трохи. Бачили птицю вилохвістку [gabihorcado]. Ці птахи змушують алькатрасів [alcatraces — инколи — глупиші] вивергати рибу, яку ті проковтнули, а потім з'їдають її і тільки цим і годуються. Вилохвістка — птаха морська. Але вона не живе над морем і не віддаляється від землі більше ніж на 20 ліг. Їх дуже багато на островах Зеленого мису. Потім бачили двох алькатрасів. Погода була м'яка і приємна, саме така, про яку кажуть, що не вистачає тільки солов'їної співу, море було гладке, як річка. Тричі з'являлися алькатраси і один раз вилохвістка. Бачили багато трави.

Неділя, 30 вересня. Пливли своїм шляхом на захід, пройшли за день і ніч, при затишші, 14 ліг, показали лише 11. На корабель залітали чотири раб де хунко — важлива ознака близькості землі, тому що, коли з'являються разом кілька птахів однієї породи, можна з упевненістю сказати, що то не ті, що відбилися від зграї і не ті птиці, що збилися з шляху. Двічі бачили чотирьох алькатрасів і багато трави.

Було відзначено, що зірки, які зуть «Стражницями» [Guardas], увечері були біля правої руки, з західної сторони, а на світанку — на

одну лінію нижче лівої руки, на північний схід. Таким чином, за ніч вони пройшли не більше трьох ліній, що відповідає дев'яти годинам. І так, говорить адмірал, буває кожна ніч. Також було відмічено, що, коли стемніло, голки відхилилися на чверть на північний захід, а на світанку вони показали точно в напрямку Зірки. Тому можливо, що Зірка, як і інші зірки, рухається, тоді як голки компасу завжди показують вірно.

Понеділок, 1 жовтня.

Пливли своїм шляхом на захід. Пройшли 25 ліг. Людям оголосили 20. Була велика злива.

Пілот адмірала сьогодні на світанку зазначив, що від острова Ніерго до цього місця пройдено 568 ліг на захід. Згідно ж меншого рахунку відстаней, який адмірал показував людям, — відзначено тільки 584 ліги. Але по правді, бо про те судить і так вважає адмірал, пройдено вже 707 ліг. [Йшли не прямо на Захід, відхилились; ред.]

Вівторок, 2 жовтня.

Пливли своїм шляхом на захід, за день і ніч пройшли 39 ліг — людям було повідомлено, що зроблено 30 ліг. Море незмінно спокійне і добре. Господу повинні принести за це велику дяку, сказав тут адмірал. Трава всупереч звичаю йшла зі сходу на захід. З'явилося багато риб. Зловили одну. Бачили білого птаха, можливо то була чайка.

Середа, 3 жовтня.

Пливли звичайним шляхом. Пройшли 47 ліг. Людям нарахували 40 ліг. З'явилися «pardelas» і багато трав, деякі зів'ялі, інші ж свіжі і з чим-то схожим на плоди. Не бачили ніяких птахів, і адмірал вважає, що острови, які відзначені на його карті, залишилися позаду.

Адмірал говорить, що він не бажав минулого тижня і на цих днях йти проти вітру, бачачи стільки ознак землі і маючи відомості про певні острови в цьому районі, щоб не затримуватися, так як його мета — пройти до Індій, і тому, як говорить він, нерозумно було б, якщо б така затримка була допущена.

Четвер, 4 жовтня.

Пливли своїм шляхом на захід, пройшли за день і ніч 63 ліги, людям нарахували 46 ліг. Бачили біля корабля зграю більш ніж в 50 «pardelas» і двох алькатрасів, і в одного з них потрапив каменем корабельний хлопчик (un mozo de la carabela). На корабель залетіли виловістка [un rabihorcado] і білий птах, схожий на чайку.

П'ятниця, 5 жовтня.

Пливли своїм шляхом. Йшли 11 mph, за день і ніч виконали 57 ліг, тому що вночі вітер дещо послабшав. Нарахували людям 45 ліг. Море спокійне і тихе. Адмірал говорить: «Господа треба славити». Трави немає ніякої, багато птахів, особливо «pardelas» і риб-ластівок (golondrinas). Ці літаючі риби в безлічі пролітали над кораблем.

Субота, 6 жовтня.

Пливли своїм шляхом, на захід. Пройшли 40 ліг за день і ніч. Людям сказали про 33 ліги. Цієї ночі Мартін Алонсо сказав, що краще було б плисти на захід, чверть на південний захід. Адміралу здалося, що Мартін Алонсо, сказав це з-за острова Сипанго [Японія]. І адмірал розсудив, що, якщо цей острів пропустили, то не зможуть досить скоро досягти землі і тому краще спочатку йти до материкової землі, а потім до островів.

Неділя, 7 жовтня.

Пливли своїм шляхом до заходу. Спершу проходили по 12 миль, а потім по 8 mph. Пройшли до заходу сонця 23 ліги, людям повідомили про 18 ліг.

Вдень, на сході сонця, каравела «Нінья», яка йшла попереду, так як вона швидкохідна [velera] (і, крім того, всі намагаються йти можливо швидше, щоб першими побачити землю і скористатися королівською нагородою, яку обіцяли тому, хто перший побачить землю), підняла на вершині щогли прапор і вистрелила з ломбарди. Згідно з розпорядженням адмірала якщо побачать землю, то це повинне бути умовним сигналом. Було наказано також, щоб на сході і на заході сонця всі кораблі приєднувалися до адміральського, оскільки в ці години повітря особливо чисте, і можна побачити все на значній відстані.

Увечері не знайшли землі, яку нібито бачили люди на «Нінї». Пролетіло безліч птахів з північної сторони на південний захід: судячи з цього, можна було вважати, що вони летять, щоб ночувати на суші, або ж, бути може, біжать від зими, яка в тих краях, звідки вони вилетіли, повинна була вже наступити (адмірал знав, що більшість островів, якими володіють португальці, були відкриті завдяки птахам). Тому адмірал вирішив залишити шлях до заходу і попрямував на західно-південний захід з тим, щоб протягом двох днів йти цим шляхом. Це трапилося за годину до заходу сонця.

За ніч пройшли 5 ліг і за день 23 ліги. Всього ж пройшли 28 ліг за ніч та день.

Понеділок, 8 жовтня.

Пливли до західно-південного заходу і пройшли за день і ніч 11,5 або 12 ліг, і часом здавалося, що вночі робили по 15 mph, якщо тільки цей запис не помилковий. Море було, як річка в Севільї.

«Дякуємо господу, — говорить адмірал, — повітря дуже м'яке, як у квітні в Севільї, і одна насолода дихати ним. Такий він запашний». З'явилася дуже свіжа трава, і показалося багато польових пташок (одну з них затримали). Летіли ж вони на південний захід. То були чайки і качки. Бачили одного дурника.

Вівторок, 9 жовтня.

Пливли на південний захід. Пройшли 5 ліг. Вітер змінився, і [кораблі] взяли напрямок на захід, чверть на північний захід і так пройшли ще чотири ліги. Всього ж за день зробили 11 ліг, а за ніч 20,5. Людям нарахували 17. Всю ніч чули, як співали птиці.

Середа, 10 жовтня.

Пливли на західно-південний захід, йшли по 10, а деколи по 12 і по 7 миль в годину, і за день і ніч пройшли 59 ліг. Нарухували людям не більше 44 ліг. Люди тепер вже не могли більше терпіти, скаржачись на довге плавання. Але адмірал підбадьорював їх як не можна краще, вселивши в них добрі надії на великі вигоди в майбутньому. Він додав, що марно було б скаржитися, так як він вже прибув до Індій і слід продовжувати шлях до тих пір, поки Індії не будуть, з допомогою господа нашого, знайдені.

Четвер, 11 жовтня.

Пливли на захід-південний захід. За весь час плавання ще не було такої хвилі на море. Бачили «pardelas» і зелений очерет у самого корабля. Люди з каравели «Пінта» помітили тростинку і сук і виловили обтесану, можливо залізом, паличку і уламок тростини і інші трави, що ростуть на землі, і одну квітку. Люди на каравелі «Нінья» бачили інші прикмети землі і гілочку, усіяну ягоди шипшини. Всі надихнулися і зраділи, бачачи ці прикмети.

До заходу сонця пройшли в цей день 27 ліг. Після заходу сонця плівли своїм шляхом на захід зі швидкістю 12 mph і до двох годин після півночі пройшли 90 миль, або 22,5 ліги. І так як каравела «Пінта» була більш швидкою і йшла попереду адмірала, то знайшла вона

землю і дала сигнали, визначені адміралом. Цю землю першим побачив матрос, якого звали Родріго де Тріана.

Також і адмірал, перебуваючи на кормовій майданчику (castillo de popa), бачив в 10 годин вечора світло, а світло був таке неясне, що, не бажаючи стверджувати, що земля, адмірал викликав Перо Гутьєреса, королівського постільничого (repostero d'estrados del rey), і сказав йому, що він бачив світ і попросив його вдивитися. Той, виконавши прохання, також побачив світло. Повідомив про це адмірал Родріго Санчес де Сеговія, якого король і королева відправили з флотилією в якості контролера (veedor). Родріго Санчес до цього не бачив світла, тому що знаходився в такому місці, звідки не можна було нічого помітити, але після того як адмірал сказав йому про світло, вони стали вдивлятися удвох і розгледіли щось подібне вогнику воскової свічки, який то піднімався, то опускався.

Деякі вважають це ознакою землі, адмірал вважав безсумнівною її близькість. І тому, коли закликали до «Salve» (а молитву цю всі моряки привчилися повторювати і співати на свій манер), і всі зібралися, адмірал попросив і попередив, щоб добре відправляли вахту на носі (castillo del proa) і пильно стежили за землею, і обіцяв тому, хто перший оголосить, що бачить землю, негайно дати шовковий камзол, не кажучи вже про інших милості, обіцяних королями, — тобто 10000 мараведі річної орендної плати першому, хто побачив землю.

О другій годині попівночі здалася земля, в двох лігах. Збавили вітрила і залишили парус «трео», тобто великий парус без бонет, і лягли в дрейф до наступного дня.

П'ятниця, 12 жовтня.

У п'ятницю досягли одного острівця з Лукайських, який на мові індіців називався Гуанакані. Тут же побачили голих людей, і адмірал і Мартін Алонсо Пінзон [Pinzon] і Вісенте Яньєс, його брат, капітан «Нінї», зі зброєю з'їхали на берег на човні. Адмірал захопив із собою королівський стяг, капітани — два прапора з зеленими хрестами. (А прапори ці адмірал тримав як вимпел на всіх кораблях, і на них були літери «F» і «Y», і під кожною буквою були поміщені корони, одна ліворуч, інша справа від хреста.)

Висадившись на землю, вони побачили дуже зелені дерева і багато води і різні плоди. Адмірал закликав обох капітанів і всіх інших, хто зійшов на землю, у тому числі Родріго д'Есковедо, ескривано всій

флотилії, і Родріго Санчеса де Сеговія і сказав їм, щоб вони під присягою засвідчили, що він перший вступив, як воно воістину і було, у володіння цим островом від імені короля і королеви, його государів, здійснивши при цьому всі формальності, які були потрібні; більш докладно це зазначено в актах, які тут же були складені в письмовому вигляді. Незабаром на берег прийшло багато жителів острова.

Те, що слід далі — справжні слова адмірала у його книзі про перше плавання і відкриття:

«Оскільки вони тримали себе дружньо по відношенню до нас і оскільки я усвідомлював, що краще повернути їх у нашу святу віру любов'ю, а не силою, я дав їм червоні ковпаки і скляні намистини, що вішають на шию, і багато інших малоцінних предметів, які доставили їм велике задоволення. І вони так добре поставилися до нас, що це здавалося дивом. Вони уплав переправлялися до човна, де ми були, і приносили нам папуг і бавовняну пряжу в мотках і списи і багато інших речей і обмінювали все це на інші предмети, які ми їм давали, як, наприклад, на маленькі скляні намистини і брязкальця. З великою охотою віддавали вони все, чим володіли.

Але мені здалося, що ці люди бідні у всьому. Усі вони ходять голі, в чому мати народила, і жінки теж, хоча я бачив тільки одну з них, та й та була ще дівчинкою. І всі люди, яких я бачив, були ще молоді, ні хто з них не мав більше 30 років, і складені вони були добре, і тіла й лиця у них були дуже красиві, а волосся грубі, зовсім як кінські, і короткі. Волосся зачісують вони вниз, на брови, і лише невелика частина волосся і притому довгі, які ніколи не підстригаються, закидається назад. Деякі розмальовують себе чорною фарбою (а шкіра у них такого кольору, як у жителів Канарських островів, які не чорні і не білі), інші червоною фарбою; інші тим, що попадається під руку, і одні з них розмальовують лице, інші ж все тіло, а є й такі, у яких розмальовані тільки очі або ніс.

Вони не мають і не знають зброї: коли я показував їм шпаги, вони хапались за леза і по невіданню обрізали собі пальці. Ніякого заліза в них немає. Їх списи — це прямі ломаки без заліза. Деякі списи мають на кінці риб'ячі зуби, в інших же наконечники з іншого матеріалу.

Вони всі, без винятку, високі і добре складені люди. Риси обличчя у них правильні, вираз привітний. У багатьох я бачив рубці на тілі. Я їх запитав, пояснюючи знаками, чому у них ці рубці, і вони таким же

чином розтлумачили мені, що сюди приходили люди з інших, що лежать поруч островів, і ці люди хотіли захопити їх всіх, вони ж оборонялися. І я думаю, і інші думають, що сюди ті люди прийшли з материкової землі, щоб захопити всіх, що живуть тут, в полон.

Вони повинні бути добрими і тямущими і кмітливими слугами (servidores) — я помітив, що вони дуже швидко навчилися повторювати те, що їм говорилося, і я вважаю, що вони легко стануть християнами, так як мені здалося, що у них немає ніяких вірувань (que ningun secta tenian). І, з божою допомогою, я привезу звідси для ваших високостей шість чоловік, яких візьму при відправленні, щоб вони навчилися говорити [на іспанській мові]. Тварин ніяких, крім папуг, я на острові не бачив».

Все це — слова адмірала.

Субота, 13 жовтня.

Як тільки розвіднилося, на берег вийшло багато цих людей — чоловіків, і всі вони, як я вже говорив про те, були високі і дуже красиві. Волосся у них були не кучеряві, але хвилясте і грубе, немов кінське. І у всіх лоби та лице широкі більшою мірою, ніж у індіців, яких я зустрічав раніше. Очі ж у них були красиві і зовсім не маленькі. Кольором ці люди були не чорні, а такі, як жителі Канарських островів, і чи можна очікувати іншого? Адже цей острів знаходиться на захід від Hierro, в Канарії, і на одній лінії з ним. Ноги у них дуже прямі, і всі ці люди ніби створені однією рукою, не огрядні, живіт ж у них добре скроєно.

До корабля вони припливли на човниках, виготовлених з деревних стовбурів і подібних, і кожен човник споруджений із цільного шматка дерева, і оброблені вони були на диво за смаками тієї землі, і серед них були великі — в одному з таких каное прибуло 40–45 чоловік — були і маленькі, навіть такі, в яких містилась лише одна людина.

Вони просувалися на човнах з допомогою весла, схожого на лопату (яку вживають пекарі, коли садять у пекти хліб), і йшли з великою швидкістю; коли ж човен перекидалася, всі кидалися у воду і перевертали її, а воду вичерпували порожнистими гарбузами, які возили із собою.

Вони приносили клубки бавовняної пряжі, папуг, списи та інші речі, які було б важко описувати, і все давали за будь-який предмет, який би їм ні пропонувався. Я ж був уважний до них і наполегливо

дознавався, чи мають ці люди золото. Я бачив, що деякі шматочки золота встромлені в отвори, які вони для цієї мети проробляють в носі. І, пояснюючи знаками, я дізнався, що, пливучи на південь або повертаючись на цей острів з півдня, я зустріню в тих місцях одного короля, у якого є великі золоті речі, і король цей має дуже багато золота. Я спробував дізнатися, як пройти туди, але незабаром зрозумів, що вони не знають шляхи в краю.

Я вирішив залишитися тут до завтрашнього вечора, а потім відправитись на південний захід, так як з пояснень багатьох з цих людей виходило, що і на півдні і південному заході і північному заході є земля і люди з північно-заходу багато разів нападали на місцевих жителів. Тому і я вирішив йти на південний захід, у пошуках золота і дорогоцінних каменів.

Цей острів Гуанакані дуже великий і дуже рівний, і тут багато зелених дерев і води, а посередині розташоване дуже велике озеро. Гір ж ніяких немає. Весь острів такий зелений, що приємно дивитися на нього, люди ж покірної вдачі, і охота до придбання наших речей у них велика. Маючи на увазі, що їм нічого не дадуть без того, щоб і самі чого-небудь не запропонували, вони, у випадку, коли в обмін дати їм нічого, хапають все, що погано лежить і миттєво кидаються у воду. Але все те, що у них є вони віддають за будь-яку річ, яку їм запропонують на борту. Потім, у годину заутрені я відправив на берег човен за водою. І жителі з великою охотою показували моїм людям місця, де є вода, і самі вони приносили в човен повні бочки і всіляко намагалися зробити нам приємне.

Острів цей дуже великий, і я прийняв рішення обійти його навколо, тому що, наскільки я можу зрозуміти, на ньому або поблизу нього є золотий рудник. Цей острів розташований на захід від острова Санта Марія, на відстані 8 ліг від останнього. І мис, до якого я підійшов, і весь цей берег простягаються з північно-північно-заходу на південно — південний схід. Я добре міг побачити берег ліг на двадцять і кінця йому не бачив. У момент, коли я це пишу, я наказав підняти вітрила, при південному вітрі, щоб спробувати обійти навколо острів і плисти до тих пір, поки не відшукаю я Самоат — острів або місто, де є золото, тому що про це говорять всі індіанці, які відвідали нині корабель, і те ж казали нам і жителі Сан-Сальвадору і Санта Марії.

Люди ж тут схожі на жителів сусідніх островів і говорять на одній з ними мові, та і звичаї у них однакові. Хіба що мешканці Фернандини здалися мені більше домовитими, ввічливими і розсудливими, тому що я спостерігав, що, коли вони приносять бавовняну пряжу і інші дрібнички; то розцінюють це все більш уміло, ніж жителі інших островів. Я бачив у них навіть одяг, витканий з бавовняної пряжі на зразок плаща, і вони люблять наряджати, а жінки носять спереду клаптик тканини, який скупю прикриває їх сором.

Острів цей дуже зелений, рівний і рясний, і я не сумніваюся, що жителі круглий рік сіють і збирають просо (paniza) і багато хто інші культури. Я бачив багато дерев, які дуже відрізняються від наших, і серед них є безліч, які мають гілки різного виду, які відходять від одного стовбура, причому кожна гілочка буває особливої форми, і так все це незвично, що здається найбільшим на світлі дивом.

І яке ж різноманітність цих форм і видів! Наприклад: на одній гілці листя подібні комишинам, на іншого ж листя такого виду, як у мастичного дерева (lantisco). І буває, що на одному і тому ж дереві ростуть листя п'яти або шести зовсім несхожих між собою видів. І це зовсім не результат щеплення. Можна сказати, що щеплення це робить сам ліс, люди ж про дерева зовсім не піклуються. Не побачив я в місцевих жителів ніяких ознак сект, а по тому вважаю, що дуже скоро вони стануть християнами, тим більше, що люди вони дуже тямущі.

Риби тут настільки відрізняються від наших риб, що здається це дивом. Одні схожі на півнів і мають тонке забарвлення — тут і сині, жовті, червоні, і всі інші тони; інші ж розцвічені на багато ладів. І так тонкі ці фарби, що не знайдеться на світі людини, яка не здивувався б їм і не знайшла би найбільший спокій (descanso), дивлячись на цих риб.

Є також кити. Тварин я не бачив тут ніяких, якщо не рахувати папуг і ящірок. Корабельний хлопчик говорив мені, ніби він бачив велику змію. Ні овець, кіз, ні інших тварин я не бачив, хоча, втім, і перебував я тут дуже недовго, лише півдня. Навряд чи, однак, я міг їх переглянути, якщо вони тут дійсно є. Все довкілля цього острова я опишу після того, як його обійду.

Середа, 17 жовтня.

Опівдні я вийшов з поселення, де був кинутий якір і взята вода, щоб обійти острів Фернандіну. Вітер був південно-західний і

південним. Між тим я бажав слідувати вздовж берега на південний схід і південь з наступних причин: сам берег йде на південний схід і, крім того, мені належало взяти цей курс і йти на південь ще й тому, що, як пояснювали індіанці, яких я з собою віз, і місцеві жителі, саме в південній стороні повинен був знаходитися острів Самоат, де є золото.

Проте Мартін Алонсо Пинзон, капітан каравели «Пінта», якому я надіслав трьох індіанців, прийшов до мене і повідомив, що один з цих індіанців вельми переконливо дав йому зрозуміти, що, дотримуючись на північно-північний захід, можна дуже скоро обійти острів. Тому, бачачи, що вітер не допомагає мені на шляху, яким я мав намір слідувати, я визнав за краще вибрати інший шлях і попрямував на північно-північний захід.

І коли я був у двох лігах від краю острова, я відкрив чудову бухту з одним входом. Точніше кажучи, у неї навіть вели два проходи, тому що в горлі бухти, якраз посередині, знаходився маленький острівець. Обидва ці проходи були дуже вузькі всередині, але бухта здавалася такою широкою, що там могли б поміститися сто кораблів, якби тільки глибина її виявилася для цього достатньою, дно позбавлене підводних каменів, і проходи глибокі.

Я визнав за краще добре вивчити цю бухту і виміряти її глибину. Для цього я кинув якір поза бухтою і увійшов до неї з усіма човнами, що були на кораблях. Ми переконалися, що бухта не глибока.

Так як, углядивши бухту, я припустив, що вона може бути гирлом якої-небудь річки, то я звелів захопити з собою бочки, щоб набрати води. На березі я знайшов 8-10 осіб, які відразу ж пішли до нас і вказали на селище, розташоване неподалік, куди я направив людей за водою, причому одні несли бочки, інші ж йшли зі зброєю. Воду брали в досить віддаленому місці, і тому я повинен був затриматися на березі протягом двох годин.

За цей час я обійшов ліс, де росли вже згадані дерева. Нічого прекраснішого мені не доводилося дотепер бачити, і так багато було кругом зелені, і така густа вона була, як ніби все це відбувалося в Андалусії в травні місяці. І як день від ночі відрізнялися ці дерева від зростаючих у нашій стороні; іншими були плоди, трави, камені і все інше.

Правда, деякі дерева були тут тієї ж породи, що і кастильські, але і вони відрізнялися від наших. Інших, не схожих на кастильські, було

стільки, що не знайдеться на світлі людини, який міг би дати їм усім імена і порівняти з деревами Кастилії.

Люди ж були подібні до тих, яких ми зустрічали перш, і так само вони голі, і такого ж зросту і все, чим володіли, вони віддавали нам за будь-яку річ, яка б їм не пропонувалася. Тут я побачив, як корабельні хлопчики вимінювали у них списи на осколки скла і бити посуду. Люди, що ходили за водою, розповіли мені, що заходили в будинки індіанців і звернули увагу, що всередині ці будинки старанно підметені і чисті, а ложі і підстилки, на яких індіанці сплять, схожі на мережі і сплетені з бавовняної пряжі.

Вони будують будинки на кшталт бойового намету (alfaneque), і в кожному будинку є високі і хороші вогнища; але я не бачив серед всіх селищ, що мені довелося оглянути, жодного, в якому було б більше 12 або 15 будинків. Тут я спостерігав, що заміжні жінки носять шаровари з бавовняної тканини. Дівчата ж ходили без шароварів, виключаючи тих, яким було вже більше 18 років.

Були тут собаки — дворняжки і лягаві. Мої люди зустріли індіанця, у якого в носі було протягнуто шматок золота завбільшки з половину кастильяна, і на поверхні цього уламка вони помітили літери.

Я полаяв їх за те, що вони не набули це золото у індіанця за ту ціну, яку він просив, щоб потім подивитися, яка і чия була ця монета. Але вони на це мені відповіли, що індіанець ніколи не зважився б її обмінити.

Після того як була взята вода, я повернувся на корабель і, піднявши вітрила, пішов на північний захід і відкрив всю частину острова, вздовж берега, що йде зі сходу на захід. Але потім всі індіанці, [які були на кораблі], почали повторювати, що острів цей зовсім не Самоат, що він багато менше останнього і що краще повернутися назад, щоб швидше прибути на Самоат.

Вітер стих, а потім подув з західно-північно-заходу і став зустрічним для нас, враховуючи напрям, в якому ми йшли. І я повернув назад і плів всю минулу ніч до східно-південного сходу, іноді беручи на схід, іноді на південь, щоб триматися якнайдалі від берега, так як насунулися густі хмари і настала негода. З-за поганої погоди я не міг пристати до берега і кинути якір. Вночі йшов сильний дощ, і він тривав від півночі до настання дня; і після того, як дощ припинився, небо було хмарним, віщуючи дощову погоду.

Ми дійшли до краю південно-східної частини острова, де я вирішив стати на якір і почекати, поки не проясниться на стільки, щоб я міг побачити острів, на якому повинен був йти. Всі дні, з того часу, як я перебуваю в Індіях, йшли дощі малі і великі. Так повірте Ваші Високості, що ця земля найкраща і рясна, рівна і благодатна з усіх країв, що є на світі.

Четвер, 18 жовтня.

Після того як стало світати, я йшов з попутним вітром і, найкращим чином обігнувши острів, кинув якір, коли погода стала несприятливою для плавання, але я не висаджувався на берег і зі світанком підняв вітрила.

П'ятниця, 19 жовтня.

На світанку я наказав підняти якоря і послав каравелу «Пінту» на схід-південний схід, а «Нінью» на південно-південний схід, на своєму кораблі пішов на південний схід.

Я віддав наказ, щоб обидві каравели йшли у зазначених напрямках до полудня, а потім, змінивши маршрут, з'єдналися б зі мною.

Не минуло і трьох годин, як ми побачили на сході острів, до якого і попрямували, і ще до полудня всі три кораблі дійшли до його північної частині, у якій лежав острівець, на північ від якого тягнувся ланцюг підводних каменів; інша гряда відділяла його від великого острова. Люди з острова Сан-Сальвадор, яких я везу з собою, називали великий острів Самоат, я дав йому ім'я Ізабелла [Isabela]. Вітер дув з півночі, і згаданий острівець залишався на лінії мого шляху від острова Фернандини; я пішов у напрямку схід — захід і так слідував уздовж берега 12 ліг до мису, який я назвав Прекрасним (Hermosto). Мис цей — західний край острова. Він дуже красивий, обриси його гладкі, море біля берегів глибоке, без мілин, уздовж зовнішнього краю берега камені, далі йдуть углиб піски і майже весь берег мису піщаний. І тут, цієї ночі в п'ятницю, я наказав кинути якір і простояв до ранку.

Берег острова і вся частина острова, що я оглянув, майже скрізь здається піщаним пляжем, острів ж найпрекрасніше, що я бачив. І якщо красиві інші острови, то цей особливо красивий. Тут багато зелених дерев. Острів цей вище всіх, раніше відкритих. На ньому є один пагорб, — важко назвати це піднесення горою, — який прикрашає всю місцевість. І здається, є багато джерел у глибині острова.

З цієї, північно-східної сторони берег утворює великий виступ, і там є багато дуже великих і густих лісів. Я захотів відплисти в тому напрямку, а потім кинути якір, висадитися на берег і своїми очима подивитись на його краси. Але море там мілке, і тому не можна в тій стороні стати на якір, хіба що зайшовши уздовж берега дуже далеко. Вітер ж дозволив мені дійти до того місця, у якого я нині став на якір. Мис цей я назвав «Прекрасним», і він дійсно такий...

Та таким чином я не став на якір біля згаданого виступу берега, хоч і звернув увагу на те, що місцевість у цього виступу була красива і зелена. Втім, так все чудово навколо, що я не знаю, куди мені слід обернутися в першу чергу, і мої очі втомлюються споглядати настільки розкішну рослинність, яка при цьому надзвичайно різноманітна і у всьому відрізняється від нашої. Я вважаю, що тут є чимало трав і дерев, високо цінованих в Іспанії, бо з них виготовляються фарби і ліки. Але на горі своє, я не можу розпізнати ці трави і дерева. А коли я прибув сюди, до цього мису, до мене долинув такий ніжний і тонкий аромат квітів і дерев, що, мені здавалося, ніби на світі нічого не може бути приємніше.

Вранці, напередодні відплиття, я висадився на берег, бажаючи оглянути землі біля Прекрасного мису. На самому березі селищ немає — вони розташовані далі в глибині країни, і там, судячи зі слів моїх індіанців, знаходиться король тутешньої землі, у якого є багато золота. Я хотів цим вранці відправитися на пошуки поселення, бажаючи вступити в переговори з королем. Король ж, судячи з пояснень індіанців, яких я везу з собою, керує усіма ближніми островами і ходить одягнений і носить на собі багато золота. Але я не дуже довіряю їх вигадкам, і тому, що я не дуже добре їх розумію, а також тому, що, як мені здається, вони дуже бідні золотом, якщо та мізерна кількість його, що цей король, як кажуть, носить на собі, здається їм чимось значним.

Я вважаю, що цей виступ, який я назвав Прекрасним мисом, — острів, відокремлений від острова Самоат. Бути може, між цими двома островами є більш дрібні острівці. Цього я не знаю і не можу дізнатися у всіх подробицях — адже для того, щоб все тут оглянути, знадобилося б добрих п'ятдесят років, я бажаю відкрити і побачити велике, можливо більше [число земель], щоб, з божою допомогою, повернутися до Ваших Височеств у квітні. Правда, якщо я знайду

місця, де виявиться досить золота і прянощів, я затримаюся там до тих пір, поки не наберу стільки, скільки зможу. І тому я роблю все можливе, щоб потрапити туди, де мені вдасться знайти золото і прянощі.

Субота, 20 жовтня. Сьогодні, коли зійшло сонце, я підняв якоря в тому місці, де вчора зупинився (тобто біля острова Самоат [Samoaeto] поблизу його південно-східної краю, якого я дав ім'я «Мис Лагуни» [Cabo de la Laguna], острів назвав Ізабеллою [Isabela], щоб плисти на північний схід і до сходу від південно-сходу і півдня, так як від людей, яких я везу, дізнався я, що в тій стороні є поселення і король. Але море виявилось настільки мілким, що ні вступити в ці води, ні плисти ними, я не міг, і бачачи, що, дотримуючись південно-заходу, доведеться зробити великий обхід, я вирішив знову вирушити тим шляхом, яким я вже йшов, тобто від північно-північно-сходу, і йти на захід, щоб обійти острів.

Вітер був таким недостатнім, що я ніяк не міг прямувати вздовж берега на близькій відстані від нього, хіба що тільки вночі. І так як було небезпечно зупинитися на якір у цих островів не в денний час, коли очам видно, куди кидаєш якір, а йшов я вузькими проходами, іноді позбавленими мілин, а іноді мілководними, то я пролежав у дрейфі [temporejar] всю ніч на неділю. Каравели кинули якоря, тому що знайшли зручні для стоянок місця, і давали мені звичайні сигнали, щоб я йшов до них, але я не побажав.

Неділя, 21 жовтня.

В десять годин я підійшов до «Мису острівця» (Cabo del Isleo) і кинув якір. Так само вчинили і капітани каравел. Після обіду я висадився на берег, де не було ніяких поселень, якщо не вважати самотнього будинку, в якому я нікого не застав. Думаю, що втекли, бо уся обстановка залишилася на своїх місцях. Я не дозволив ні до чого торкатися і з капітанами і групою людей відправився оглядати острів. І якщо всі інші острови, які я вже бачив раніше, були гарні, зелені і рясні, то цей у всіх відносинах їх перевершував, і особливо гарні були його величезні, зелені хащі [arboledos]. Тут багато озер, і навколо них чудові гаї. І як всі інші острови, цей острів весь зелений, і трави тут, як в Андалусії в квітні, і співають в лісах птиці, і людині, яка сюди потрапила, не захочеться вже покинути ці місця. Затіняючи сонце, літали тут зграї папуг, і, крім того, на диво багато інших птахів, найрізноманітніших і у всьому відмінних від наших. Росли на острові дерева незліченних порід, і у кожного плоди були на свій лад, і всі вони на диво пахли. І я відчував себе самим знедоленою людиною на світі, тому що не міг визначити цих порід дерев і плодів, а я впевнений, що всі вони дуже цінні. Я везу з собою зразки плодів і трав, відібраних тут.

Проходячи берегом одного озера, я побачив змію, яку вбили мої супутники. Шкіру її я везу вашим височеством. Ця змія, коли помітила нас, кинувся у воду, і ми кинулись за нею в озеро, благо воно було мілким, і гналися за нею до тих пір, поки списами не вбили її. У довжину вона має 7 п'ядей. Думаю, що подібні змії водяться в тутешніх озерах у множині. Тут я знайшов алое і вирішив завтра загрузити на корабель десять кінталів цієї рослини, тому що мені сказали, ніби вона дуже високо цінується.

Йдучи в пошуках кращої води, ми наткнулися на одне селище, що лежить лише у півліги від нашої якірної стоянки. Жителі цього селища, як тільки дізналися про нас, відразу ж кинулися тікати і кинули свої будинки і сховали одяг і все своє надбання в лісі. Я наказав нічого не брати в будинках, навіть якщо річ була б ціною в шпильку.

Незабаром до нас підійшли близько їх чоловіки, і один з них поставився до нас з особливим довірою. Я дав йому брязкальця і скляні намистини, чому він був дуже зрадів.

Бажаючи тісніше скріпити нашу дружбу і зажадати що-небудь, я попросив його принести води, і індіанці, перш ніж я відправився на

корабель, з'явилися на берег з повними гарбузовими флягами і щиро раділи, пропонуючи нам воду. Я наказав дати їм одну зв'язку скляних чоток [gamalejo cuentecillas]; вони запевнили нас, що завтра знову прийдуть на берег.

Я мав намір наповнити водою весь порожній посуд, який був на кораблях, а потім, якщо погода буде сприятлива для цієї мети, відправитися вглиб острова і до тих пір продовжувати похід, поки не вдасться вступити в переговори з його королем. Я бажав знати, чи зможу я отримати від нього золото, яке, як я чув, він носить на собі.

Потім я мав намір вирушити в дорогу до іншого великого острова; і як я вважаю, острів цей повинен бути Сипанго, судячи з роз'яснень індіанців, яких я з собою везу. Вони називають його «Кольба» [Colba] і говорять, що на ньому є кораблі, дуже швидкохідні і дуже великі; за цим островом лежить інший, який іменується у них «Бофіо» [Bofio], при чому індіанці кажуть, що цей острів вельми великий. Інші ж, проміжні, острови я перегляну мимохідь, а надалі буду поступати згідно з тим, знайду або не знайду досить золота або прянощів на цьому шляху. Але, як би там не було, я твердо вирішив йти до материкової землі і до міста Кисаю [Quisay], щоб передати листа Ваших Високостей Великому Хану, попросити у нього відповідь і з відповідним листом прибути.

Понеділок, 22 жовтня.

Всю ніч і весь день я пробув тут, чекаючи, чи не принесуть король цих місць або інші особи золото або що-небудь інше і цінне. З'явилося багато людей, і були вони схожі на індіанців — мешканців інших островів, і всі вони були також оголені, і в деяких тіло було розмальовано білою фарбою, в інших червоною або чорної, у інших іншими кольорами.

Вони приносили на обмін короткі списи і мотки бавовняної пряжі і міняли їх на осколки скла, від розбитих чашок і на уламки мисок з обпаленої глини. У деяких до носа були підвішені шматочки золота, і вони з великою охотою віддавали це золото за брязкальця і скляні намистини. Але золота було так мало, що здавалося, ніби те, що принесено, — ніщо; хоча, по правді кажучи, і їм було дано не багато в обмін.

Вони також вважали наше прибуття найбільшим дивом і вірили, що ми прийшли з неба. Ми взяли для кораблів воду в лагуні поблизу мису,

який був названий «Мисом острівця». Мартін Алонсо Pinzon, капітан «Пінти», убив у цьому озері ще одну змію, і так само, як і перша, вона була семи п'ядей довжини. Я наказав взяти тут стільки алое, скільки його знайдеться.

Вівторок, 23 жовтня.

Я хотів вже сьогодні відплисти на острів Кубу, який, як я вважав, скоріш усього є Сипанго, якщо судити з того, що говорять індіанці про його величиною і багатство, і я не мав наміру затримуватися тут ні..... [Текст переривається]... цей острів навколо, щоб пройти в селище для переговорів з тутешнім королем або сеньйором, як я вирішив раніше. І все це тому, що я не бажаю затримуватися — адже я бачу, що тут немає золотих копалень, та й для того, щоб обійти ці острови, потрібні вітри різних напрямків, а вітер ніколи не дме в той бік, куди люди бажають. Тому необхідно йти у ту сторону, яка обіцяє велику вигоду.

Повторюю, немає сенсу затримуватися тут — треба вирушати в дорогу і обійти багато земель і плисти до тих пір, поки ми не натрапимо на дохідну землю, хоча, на мій погляд, і ці острови дуже багаті прянощами. Але на моє найбільше горе, я не розбираюся в породах трав і дерев, а між тим я бачив тисячі різноманітних дерев, і в кожного з них плоди були на свій лад, і земля була крита зеленню, як то буває в Іспанії в травні або червні, і я бачив безліч різних трав і квітів. Всі ці рослини, крім алое, мені невідомі. А алое я звелів приносити на корабель і везти у великій кількості вашим височеством.

Не міг і не можу зараз підняти вітрила, щоб вийти до острова Куби, так як немає вітру; мертве затишся і ллє дощ, і дощ був і вчора, але холоду він не приніс. Вдень утримується спека, ночі ж прохолодні, як в Іспанії, в Андалусії в травні місяці.

Середа, 24 жовтня. Опівночі я підняв якоря і від Мису острівця, розташованого в північній частині острова Ізабелли [Isabela], де я був, відправився до острова Куби; від індіанців ж я чув, що він дуже великий, веде велику торгівлю і на ньому є золото, прянощі, великі кораблі і купці.

Індіанці вказали мені шлях до Куби. Туди треба йти на західно-південний захід, і я вважаю, що це і є насправді. Мені знаками пояснювали всі індіанці на цих островах і люди, яких я взяв на Сан-Сальвадорі (мови я їх не розумію), що Куба — це острів Сипанго, про

яку розповідають чудеса. І на глобусі і на картах світу (mapamundos), які я бачив, острів Сипанго показаний у цій стороні.

До настання дня я плив на західно-південний захід. На світанку вітер стих, і пішов дощ. Так траплялося, втім, кожна ніч. Безвітря тривало до полудня, а потім піднявся сильний вітер, і я поставив всі вітрила на кораблі: грот з двома бинетами [bonetas], марсель, фок, бізань і блінд. Так я йшов до тих пір, поки не стемніло, і в цей час Зелений мис острова Фернандини — крайній південний пункт західній частині острова — залишався в 7 лігах на північний захід від корабля. Так як вітер посилювався, я ж не знав, яким шляхом треба йти до згаданого острова Куби, а море у берегів цих островів все всіяне підводними каменями і мілинами (хоча далі воно стає глибоким і на відстані двох пострілів з ломбарди вже не можна досягти дна, і щоб кинути якір напевно, потрібно бачити місце, уночі ж плавати не слід), то я вирішив прибрати всі вітрила, крім фока (trinquete), і йти на ньому.

Незабаром вітер знову посилювався і гнав корабель вперед, що було небезпечно, хмари ж згустилися, і пішов дощ. Тому я наказав прибрати і фок, і за ніч ми пройшли всього дві ліги.

Четвер, 25 жовтня.

Після сходу сонця адмірал плив до заходу південно-заходу до 9 годин. Пройшли 5 ліг і, змінивши напрям, узяли курс на захід. До години дня йшли зі швидкістю 8 mph та до трьох годин покрили 44 милі. У три години побачили землю — шість або вісім островів, витягнутих по однієї лінії з півночі на південь. Від них кораблі знаходилися на відстані 5 ліг.

П'ятниця, 26 жовтня.

Перебували у цих островів, у південній частині. Індіанці, яких віз із собою адмірал, говорили, що від цих островів до Куби півтора дня шляху на човниках, — кораблях без вітрил (navetos), виготовлених з одного стовбура. Називаються вони каное.

Адмірал від цих островів відправився до Куби. За вказівками, які індіанці давали про величину Куби і про те, що на ній є і золото і перли, адмірал вирішив, що Куба повинна бути островом Сипанго.

Субота, 27 жовтня.

Зі сходом сонця були підняті якоря на стоянці поблизу згаданих островів, які адмірал назвав Піщаними (Islas de Arena); і так як з південної сторони море було дуже мілке, протягом шести ліг йшли по

8 mph. До години дня пливли до південно-південний захід [Sursudoeste] і пройшли 40 миль, і до ночі, слідуючи цим напрямком, зробили 28 миль.

Перед настанням ночі побачили землю. Вночі простояли на місці. Всю ніч ливмя лив дощ. За суботній день пройшли до заходу сонця 17 ліг до південно-південного заходу.

Неділя, 28 день жовтня.

Звідси адмірал пішов, слідкуючи на південно-південний захід, до острова Куба, — до найбільш близької землі і вступив в гирло однієї дуже красивої річки, не зустрівши тут ні мілин, ні інших перешкод. Скрізь біля берега були значні глибини, і навіть у самої землі дно було чисте. Ширина горловини біля входу в гирло річки 12 ліктів — достатня для проходу кораблів при іншому вітрі [barloventear]. Якоря, за словами адмірала, були кинуті на відстані пострілу з ломбарди від місця впадіння річки в море.

Адмірал говорить, що він ніколи ще не бачив такої красивої землі. Вся місцевість, прилегла до річки, заросла прекрасними зеленими деревами, відмінними від наших, і у кожного плоди і квіти на свій лад. Всюди гарно співали птиці. У безлічі росли пальми, несхожі на гвінейські, ні на кастильські, середньої висоти, зі стовбуром без луски і з дуже великими листами. Цими листами тут криють дахи будинків. Берег був низький і рівний.

Адмірал спустився в човен і попрямував на берег. На березі він відвідав два будинки, які, як він вважав, належали рибалкам, що втекли від страху. В одному з будинків він знайшов собаку, але ця собака зовсім не вмiла гавкати. Він також виявив мережі і мотузки з пальмових волокон, роговий риболовецький гачок, гарпун із кістки та інші приналежності для рибного лову, а всередині будинків він побачив багато вогнищ. Адмірал припустив, що в кожному з цих будинків живе велика кількість людей. Він наказав, щоб ніхто не смів доторкатися до жодної з залишених речей, і так було зроблено.

Трава тут була дуже висока — така, як в Андалусії в квітні і травні. Адмірал знайшов серед трав портулак і лободу. Він повернувся до човна і пройшов значну відстань вгору по річці. За його словами, було таким задоволенням бачити ті овочі та гаї, і птахів, що важко було залишити ці місця.

Адмірал говорить, що нічого прекраснішого цього острова його очі ще ніколи не бачили: тут багато хороших бухт і глибоких річок, і так спокійне море, що здається, ніби воно ніколи не хвилюється у цих берегів: і дійсно, трава на узбережжі росла майже до самої води, чого не трапляється, якщо бурхливе море. Втім, досі нічого ще не могло довести, що у цих берегів море може бути бурхливим. Він говорить, що острів пересічений дуже красивими гірськими ланцюгами: вони не дуже довгі, але високі, а всі інші землі так само високі, як Сицилія.

На острові, як це можна було зрозуміти з бесід з індіанцями, яких адмірал взяв на острів Гуанакані [Guanahani], багато джерел і річок. Індіанці пояснили йому знаками, що тут протікає десять великих річок і що обійти острів на каное не можна і за двадцять днів.

Коли адмірал наближався на кораблях до землі, у відкрите море вийшли два човника, або каное. Але ці каное втекли, коли індіанці які сиділи в них помітили, що кораблі входять в гирлі річки, щоб обстежити дно і вибрати місце якірної стоянки.

Індіанці говорили, що на острові є золоті копальні і перли, і коли адмірал побачив місце, відповідне для лову перлів, і раковини, які вважаються прикметою перлів, він [припустив], що сюди приходили кораблі великого хана і, при цьому великі, і що від цього острова до материка повинно бути 10 днів шляху. Адмірал дав і бухті і річці ім'я Сан-Сальвадор.

Понеділок, 29 жовтня.

Адмірал наказав підняти якоря і, вийшовши з бухти, попрямував на захід, до того міста, де, судячи за словами індіанців, повинен перебувати король. Спершу він йшов уздовж берега одного мису на північний захід і, пройшовши шість ліг, побачив ще один мис, уздовж узбережжя якого він попрямував на схід, і в цьому напрямку пройшов десять ліг. Просунувшись вперед ще на одну лігу, адмірал побачив річку, не дуже широку в гирлі, і дав їй ім'я «Місячна річка» (Rio de Luna). Він плыв до сутінків і дійшов до нової, набагато більшої, ніж всі інші, річки. Індіанці підтвердили знаками, що ця річка дійсно дуже велика. Адмірал назвав її «Морською річкою» (Rio de Mares).

Він направив два човни до селища, що знаходилося на березі, бажаючи взяти язика. В одному з човнів знаходився один з тих індіанців, яких адмірал віз із собою. Індіанці ж ці вже трохи розуміли

моряків і здавалися були задоволені спілкуванням з християнами, від яких у цьому селищі всі чоловіки, жінки і діти втекли, залишаючи будинки з усім тим, що в них було. І адмірал наказав, щоб не сміли чіпати нічого. Він говорить, що ці будинки були набагато красивіше тих, що йому доводилося бачити, і він вважав, що споруди будуть ставати все краще і краще, по мірі наближення до материка.

Будинки були споруджені на кшталт великих бойових наметів (alfanaques) і здавалися наметами у військовому таборі, розташовуючись, проте, в безладі, не уздовж вулиць, а як доведеться: один будинок тут, інший — там. Усередині ж вони були чисто підметені, і посуд у них був доладний: весь з дуже красивих пальмових гілок. Знайдені тут статуетки — жіночі фігурки і головки на зразок візерункових масок (saratona), дуже добре вироблені. Адмірал говорить, що він не знає, чи тримають індіанці фігурки заради краси чи обожнюють їх. Були тут собаки, які не вмели гавкати, дикі птахи (avecitas), в будинках були також чудові пристосування для рибного лову — мережі і гачки. Все це залишилося недоторканим.

Адмірал вважає, що всі жителі узбережжя, мабуть, рибалки і що рибу вони збувають вглиб країни; цей острів дуже великий і гарний, так що неможливо вдосталь нарадуватися ним. Адмірал говорить, що він знайшов тут дерева і плоди, дуже чудового смаку; і що на острові повинні бути корови і інша худоба, тому що він бачив черепа, які здалися йому коров'ячими. Адмірал бачив птахів і дрібних пташок і з усіма своїми супутниками насолоджувався співом цвіркунів (los grillos) в нічну пору і нічним повітрям, ніжним і солодким, не гарячим, але і не холодним. Він говорить, що на шляху до цих островів випадали жаркі дні, але що тут завжди приємна прохолода, подібно тому, як це буває в травні.

На інших островах, як вважає адмірал, спека викликана тим, що вони дуже низькі, а також і вітром. Вітер, на якому йшли сюди кораблі, східний (Levante), а тому і спекотний.

Вода в гирлах річок солоня. Невідомо, де беруть воду індіанці, хоча у будинках у них була прісна вода.

Кораблі можуть вільно входити в цю річку і виходити з неї. Береги мають характерні прикмети. Глибина річки в гирлі сім або вісім морських сажнів і вище за течією — п'ять. Адмірал говорить, що, як йому здається, море тут завжди повинне бути таким же спокійним, як

річка в Севільї, і вода в ньому така, що сприяє зростанню перлів. Він знайшов великих устриць, дуже схожих на іспанські, але з іншим смаком.

Адмірал відмітив розташування річки і бухти і дав їм ім'я Сан-Сальвадор, і він каже, що гори у цій бухти так само красиві і високі, як «Скеля закоханих» (la Pena de los Enamorados). І на одній з гір на вершині, є пагорб, схожий на красиву мечеть. На південному сході бухти височіють дві округлі гори, а з заходу-північно-заходу видається в море красивий і низький мис.

Вівторок, 30 жовтня.

Адмірал відправився від Морської річки на північний захід і, помітивши мис, на якому росло багато пальм, назвав його «мисом Пальм» (Cabo de Palmas). Після того як було пройдено п'ятнадцять ліг, індійці, що пливли на каравелі «Пінта», повідомили, що за мисом Пальм є річка і від цієї річки до Куби чотири дні шляху.

Капітан «Пінти» сказав, що він дізнався, ніби Куба — це місто, і що ця земля — материк і дуже великий і що він тягнеться на значну відстань на північ і що король цієї землі веде війну проти «великого хана», якого індійці називають «камі» (Cami) землю, або ж місто великого хана вони іменують Саба (Faba — Фаба —? Перекл.) і перераховують при цьому багато інших імен.

Адмірал вирішив увійти в ту річку, щоб надіслати подарунок королю тутешньої землі і направити йому лист королів; а для цієї справи цілком придатні були: один моряк, який ходив у Гвінеї з тим самим, і деякі індійці з острова Гуанакані (Guanahani), які бажали його супроводжувати з тим, щоб потім повернутися в свою землю.

На думку адмірала, він знаходився на відстані сорок два градуси від екватора в північну сторону, якщо тільки не зіпсовані цифри запису, виклад якого дається. Адмірал говорить, що докладе всі зусилля, щоб дійти до Великого Хана, який повинен перебувати в тих місцях у місті Катай, що належить великому ханові; а місто це, як він вказує, дуже велике, судячи з того, що йому говорили про Катай у Іспанії, ще до виходу в плавання. Він говорить, що вся тутешня (aquesta) земля низька і красива, а море біля її берегів глибоке.

Середа, 31 жовтня.

Всю ніч, у вівторок, йшли проти вітру (barloventeando). Була помічена річка, але увійти в неї не можна було, так як її гирло

виявилось мілким; індіанці ж думали, що кораблі можуть піднятися проти течії цієї річки подібно їх каное.

Слідуючи далі, адмірал дійшов до мису, який значно вдавався в море і був оточений мілинами. На березі мису видна була бухта або гавань, де могли б знайти притулок невеликі кораблі, але вступити до неї (*encabargar*) було неможливо, тому що вітер раптово подув з півночі, берег ішов на Норд-норд-вест і південний схід і, крім того, за згаданим мисом виднівся наступний, який ще далі вдався у море. Через це, а також і тому, що небо віщувало бурю, кораблі були змушені повернутися в Морську річку.

Четвер, 1 листопада.

На сході сонця адмірал відправив човна на берег, до будинків, які там знаходились, і було виявлено, що всі місцеві жителі втекли. Тільки через деякий час показалаь одна людина, але адмірал наказав залишити її в спокої. Човни повернулися до кораблів, і після обіду адмірал направив на берег одного з тих індіанців, яких він з собою віз. Ще здаля цей індіанець став подавати голос, звертаючись до місцевих жителів. Він переконував їх не боятися прибульців і говорив, що люди на кораблях добрі і що вони зовсім не піддані великого хана; навпаки, скрізь, де їм довелося побувати, вони наділяли всіх різними дарами. Потім, кинувшись у воду, індіанець доплив до берега, де до нього підійшли двоє з місцевих жителів і, взявши його за руки, повели (*levaronlo*) в один з будинків, де від нього і дізналися про все.

І коли місцеві жителі остаточно переконалися, що їм не заповідують зла, вони заспокоїлись, і незабаром до кораблям підійшло більш ніж шістнадцять плотів (*almadias*), і каное, з бавовняною пряжею та іншими місцевими дрібничками (*cosillas*). Адмірал наказав нічого у них не брати, щоб таким чином індійці зрозуміли, що він шукає тільки золото, яке вони тут називали «нукай» (*nucay*). І так весь день вони приходили з землі на кораблі, а християни, цілком впевнені у своїй безпеці, висаджувались на берег.

Адмірал не побачив ні в одного з індійців золота, але говорить, що примітив у одного з них візерунчастий шматок срібла, що висів у носі. Це було ознакою того, що тут є цей метал. Індійці пояснили знаками, що не пройде й трьох днів, як із глибини країни прийде багато торговців і вони куплять те, що привезли із собою християни і повідомлять короля тієї землі, який, як можливо було бути зрозуміти

по знакам, що вони давали, був звідти за чотири дні дороги, а купці повинні були прийти обов'язково тому, що місцеві жителі послали в усі боки людей для оповіщення усіх про прибуття адмірала.

«Ці люди, — говорить Адмірал, — тією ж самої статі і звичаїв, які інші, що зустрічались раніше, і вони не сповідають жодну релігію, яку я знав би, тому що індійці, яких я везу з собою, раніше не бачили, як читається молитва, хоча зараз вони повторюють слова *Salve* и *Ave Maria*, піднявши руки до неба, як їм було показано і хрестяться.

Вони мають єдину мову і дружні між собою і я вірю в те, що це були всі ці острови, і що у них була війна з Великим Ханом, якого вони називають «Кавіла» (*Cavila*) та з провінцією «Басан» (*Bafan*). І ходять вони також оголеними як інші.

Адмірал каже, що річка дуже глибока і в гирло можуть прибувати кораблі, причалюючи прямо до берега; прісна вода лише одну лігу не доходить до гирла річки.

«Поза сумнівом, — говорить адмірал, — що якщо ця земля материк, то я перебуваю перед Саїтоном і Кісаєм (*Zaiton* і *Quinsay*) в ста лігах, може бути трохи ближче, може бути трохи далі від того й іншого міста, і це підтверджується станом моря, яке стало іншим, ніж було воно досі; і вчора, коли я пішов на північний захід, я виявив, що стає холодніше».

П'ятниця, 2 листопада.

Адмірал вирішив відправити двох іспанців. Один з них звався Родріго де Херес і проживав у Айамонте, інший же, Луїс де Торрес, служив колись у намісника Мурсії і був євреєм і, як кажуть, знав єврейську та халдейську мови і навіть трохи арабську. З ними він послав двох індіанців: один був з числа взятих на Гуанахані, інший жив в селищі з кількох будинків, розташованому у річки, що протікає тут. Адмірал дав їм зв'язки чоток, щоб вони могли виміняти собі їжу, якщо її їм не вистачить, і поклав їм шість днів терміну до повернення. Він дав посланцям зразки прянощів, щоб вони змогли розпізнати ці цінні рослини, якщо на них набредуть, і забезпечив їх інструкцією; у ній зазначалося, яким чином вони повинні будуть розпитувати короля тієї землі і що належить їм говорити від імені королів Кастилії; а сказати їм треба було, що адмірал посланий щоб від імені королів вручити володарю цієї землі листи та дарунок, встановити з ним дружбу, ознайомитися з його країною і надати підтримку, буде

з'явиться в ній необхідність, і довідатися про деякі провінції, гавані і річки, про які адмірал має відомості, розпитавши, як далекі вони звідси.

Вночі адмірал з допомогою квадранта визначив висоту (Полярної зірки) і виявив, що він знаходиться в 42 градусах від екваторіальної лінії (la línea equinossial— лінії рівнодення). Він говорить, що, за його розрахунками, пройдено від острова Ієро тисячу сто сорок дві ліги. Адмірал також стверджує, що земля, на якій він перебуває, материк.

Субота, 3 листопада.

Вранці адмірал взяв човен і попрямував до берега, і так як річка у гирлі утворює велике озеро — чудову гавань, дуже глибоку і чисту від підводних каменів, а береги тут настільки гарні, що можна підійти до них і підняти на сушу кораблі для огляду підводних частин, і на них багато деревини (lena), то адмірал пройшов вгору за течією дві ліги до місця, де вода в річці стала прісною. Потім він піднявся на пагорб, щоб відкрити щось нове у довкіллі, але з-за густих гаїв (arboledas) він не зміг нічого побачити. Повітря над лісом було свіжим і запашним, і адмірал говорить, що тут, поза сумнівом, повинні зростати ароматичні трави.

Все, що він бачив, було так красиво, що він готовий був невтомно милуватися подібною пишністю (lindeza) і слухати спів птахів.

Вдень до кораблів у безлічі приходили плоти або каное, і індіанці привозили для міни вироби з бавовняної пряжі і мережі, в яких вони сплять, тобто гамаки.

Неділя, 4 листопада.

Як тільки розвиднилося, адмірал відправився на берег на полювання за птахами, яких він напередодні бачив. Після того, як він повернувся, з'явився до нього Мартін Алонсо Пінсон (Pinzon) з двома шматочками кориці. Пінсон розповів, що один португалець з його корабля бачив індіанця, який ніс дві великі зв'язки кориці; однак цей португалець не зважився придбати корицю, пам'ятаючи, що адмірал під страхом покарання заборонив кому б то не було вступати в торг з індіанцями. Він сказав також, що у цього індіанця були з собою якісь предмети рудого кольору, подібні волоським горіхам.

Корабельний майстер (contra maestre) «Пінти» також говорив, що він знайшов дерева, що дають корицю.

Адмірал відправився на берег, але там подібних дерев не виявилося. Він показав індіанцям корицю і перець (ймовірно, зразки цих рослин, привезені з Кастилії). Вони розпізнали і те, і інше і знаками дали зрозуміти, що неподалік від цих місць, по дорозі на південний схід, є багато таких рослин. Показав їм також адмірал золото і перли, і старі відповіли йому, що в місцевості, яка називається Бохио (Bohío), золота — не злічити; там золоті прикраси носять у вухах, на ногах, на руках, на шиї, і в тій стороні є і перли. Він також дізнався, що там є великі кораблі і багаті товари, а ця земля лежить на південний схід, а ще далі живуть одноокі люди і люди з собачими мордами, які їдять людське м'ясо; захоплюючи кого-небудь в полон, вони відрубують йому голову і дітородні органи і висмоктують з його жил кров.

Адмірал вирішив повернутися на корабель і чекати повернення двох послів, відправлених вглиб країни, а після прибуття їх вийти на пошуки тих земель, якщо тільки послі не принесуть добрі і бажані новини.

Адмірал говорить далі: «Ці люди покірні і боязкі. Як я вже говорив, вони оголені, без зброї і без закону. Землі ці досить родючі. Тут у безлічі ростуть «tames» («Це ахе або батати». — Прим. Лас Касаса) — плоди, подібні моркви, що мають смак каштанів, є квасоля (fahones) і боби, але значно відрізняються від наших кастильських, зустрічається багато бавовни. Бавовну, однак, тут не сіють. Вона росте в дикому вигляді на пустирях і має високі стебла. Я думаю, що збирати бавовну можна тут протягом усього року, тому що на одному стеблі я бачив квіти, а також закриті і ті, що вже розкрилися, коробочки. Тут є така безліч різних плодів, що немає можливості описати їх. З усього цього можна отримати користь».

Понеділок, 5 листопада.

На світанку адмірал наказав витягнути на сушу свій корабель і інші каравели, але не все відразу, а так, щоб два корабля залишалися весь час на воді для охорони. Втім, адмірал відзначає, що тутешні жителі настільки мирні, що можна було б зовсім безбоязно завести на берег одночасно всі три кораблі.

В цей час до адмірала прийшов корабельний майстер «Ниньї» і зажадав нагороду за відкриття цинамону смоли (духмяної смоли — *almaciga*). Але зразок її з собою не приніс, стверджуючи, що кинув

його по дорозі. Адмірал обіцяв йому нагороду і послав на берег Родріго Санчеса й маестре Дієго до цих дерев. Вони принесли його трохи, і адмірал зберіг зразок, щоб доставити його королям. Він підтвердив, що речовина, яка йому принесли, дійсно дорогоцінна смола, але зауважив при цьому, що збирати її треба в певний час року і що її тут стільки, що щорічно з цієї округи можна буде отримувати тисячу кинталів. Він знайшов також деревину, схожу, за його словами, на алое (linaloe).

Адмірал далі каже, що бухта Морської річки найкраща з усіх бухт на землі і повітря її найблагодатніше в світі, а люди самі мирні на землі. І так як в бухті цієї один з мисів вінчається високої скелею, то можна закласти тут фортецю; тоді, якщо ця земля стане багатою і набуде велике значення, купці будуть тут у безпеці від нападів будь-якого ворога, і він додає: «Господь наш, у чиїх руках всі перемоги, нехай створить (aderezca) усе, що йому на користь». Адмірал говорить, що один індіанець знаками дав йому зрозуміти, що благовонна смола допомагає при болях у животі.

Вівторок, 6 листопада.

Вчора вночі, говорить адмірал, з'явилися люди, надіслані оглянути землі в глибині країни; і вони розказали, що, пройшовши дванадцять ліг, зустріли селище в п'ятдесят будинків, в якому, за їх словами, має бути не менше тисячі жителів, тому що в кожному будинку жило багато індіанців. Будинки ці споруджені на кшталт величезних наметів. Посланці повідомили, що їх зустріли в селищі досить урочисто, як то прийнято за місцевими звичаями. Всі, і чоловіки і жінки, приходили подивитися на них і помістили їх у кращих будинках. © <http://kompas.co.ua>

Індіанці з подивом обмацували їх, цілували їм руки і ноги, думаючи, що вони прийшли з неба, і даючи їм це таким способом зрозуміти. Вони нагодували посланих всім, що в них було.

Коли послі увійшли в село, найповажніші люди взяли їх за руки, провели в головний будинок і дали їм два крісла, на які вони всілися. Індіанці ж сіли навколо них на підлозі.

Індієць, який був відправлений з послами, розповів всім, як живуть християни і які вони гарні люди. Потім всі чоловіки вийшли і увійшли жінки. Вони сіли таким же чином навколо послів, тримаючи їх, цілуючи їм руки і ноги, щоб переконатися, що у гостей така ж плоть і такі ж кістки, як у них.

Індіанці просили послів залишитися в селищі хоч на п'ять днів. Місцевим жителям послі показали дані адміралом зразки перцю та інших прянощів, і індіанці пояснили знаками, що багато таких рослин є неподалік, на південний схід від селища, але що вони не знають, чи є що-небудь подібне тут, у цих місцях.

Не отримавши ніяких відомостей про місто, яке шукалось, послі рушили назад. Якби тільки вони побажали задовольнити прохання всіх, хто хотів їх супроводжувати, до них приєдналися б не менше п'ятисот чоловіків і жінок, тому що індіанці думали, ніби їх гості повертаються на небо.

З ними прийшли до кораблям один із старійшин (un principal) селища і його син і один з його людей.

Адмірал прийняв їх з пошаною, розмовляв з ними, дізнався про багато земель і островів цієї сторони і думав доставити їх до королів; і він каже, що невідомо чому, може бути — відчуваючи страх, але раптом серед темної ночі індіанці побажали відправитися на берег. І так як корабель був заведений на берег, адмірал, не бажаючи дратувати туземця, дозволив йому піти. Індіанець обіцяв на світанку повернутися, але свого слова не дотримав.

Послі зустріли на шляху безліч індіанців, які повертались в свої села — чоловіків і жінок. Вони йшли з головнями в руках і з травою, вживаної для кадила.

Послі не виявили селищ, в яких було б більше п'яти будинків. Скрізь їх приймали з такою ж пошаною. Вони бачили багато різних дерев, трав, і запашних (odoríferas) квітів, і різноманітних птахів, не схожих на іспанські, куріпок, співаючих солов'їв і диких гусей; останніх — у великій кількості. Чотириногих тварин вони не зустріли, якщо не вважати собак, які не вміють гавкати.

Земля була плодюча й добре оброблена під вже згадані «tames» (батати), квасолі, боби, відмінні за виглядом від тих, що виростають в Кастилії, і під просо (paniza). Збиралося тут багато бавовни. Бавовна-сирець і бавовна оброблена, а також бавовняні тканини зустрічалися скрізь у великій кількості, тільки в одному будинку вони помітили більш ніж 500 арроб бавовни, так що зі всієї цієї землі можна, ймовірно, зібрати її за рік до 4 000 кинталів.

На думку адмірала, бавовну тут не сіють, і вона приносить плоди круглий рік. Бавовна ця дуже чиста, тонка, з великими коробочками.

Все, що мали ці люди, вони віддавали за абсолютно мізерну ціну. За шматочок мережива (з камзолу. Перекладач. — *sabo de aguja*) або за будь-яку іншу річ вони пропонували цілий оберемок бавовни.

«Вони, — говорить адмірал, — люди незлобні і не войовничі, всі оголені, і чоловіки і жінки, (ходять) як мати народила. Правда, жінки носять клопоть бавовняної тканини, достатній, щоб прикрити свій сором, але не більший, і вони дуже ввічливі і не дуже чорні, навіть менше чорні, ніж жителі Канарських островів.

Я вже говорив, світліші повелителі, що як тільки гідні духовні особи оволодіють їх мовою, зараз всі індіанці стануть християнами. І молю бога, щоб ваші високості доклали зусиль, щоб ввести в лоно церкви настільки великі народи і звернути їх у нашу віру, а також знищити всіх, хто не захоче вклонитись отцеві, сину і святому духу. І по виповненні днів своїх, бо всі ми смертні, залишать свої королівства у світі, очищеним від ересі і зла, і будуть добре прийняті у престолу вічного творця, якого благаю я дати вам довге життя і велике збільшення королівств і володінь, і волю, і рішучість для зміцнення святої християнської релігії, подібно тому, як це досі відбувалося. Амінь.

Сьогодні я звів корабель з суші і підготувався до того, щоб з богом відплисти в четвер і йти на південний схід на пошуки золота і прянощів та для відкриття земель».

Такі слова адмірала, який думав відправитися в четвер. Але тому що дув протилежний вітер, він не зміг відчалити до дванадцятого листопада.

Понеділок, 12 листопада.

Адмірал вийшов з бухти і гирла Морський річки на світанку, в кінець четвертої години, і попрямував до одного острова, про який багато говорили індіанці, що були з ним. Цей острів вони називали «Банеке» (*Babeque*). Наскільки можна було зрозуміти з їх жестів, люди там збирають золото прямо по узбережжю, в нічний час при свічках, а потім молотами викують з нього жезли (*vergas*). Щоб пройти до цього острова, необхідно було йти на схід, чверть на південний схід.

Пропливши уздовж берега вісім ліг, адмірал відкрив річку і яка здавалася дуже повноводною і була найбільшою з усіх, які досі зустрічалися.

З двох причин він не бажав ні затримуватися в цих місцях, ні заходити в яку б то не було річку. Перша і головна причина полягала в тому, що погода і вітер були сприятливі для плавання по шляху до острова Банеке. Друга причина була така: якщо б поблизу моря розташовувалось густонаселене або відоме місто, воно було б помітне з кораблів. Для того ж, щоб підніматися по річках вглиб країни, необхідно було мати малі судна, якими не були кораблі флотилії. Таким чином, втрачено було б багато часу, та й всі подібні річки все одно будуть відкриті самі собою.

Берег був населений головним чином поблизу річки, яку адмірал назвав річкою Сонця (Rio del Sol).

Адмірал говорить, що напередодні в неділю, 11 листопада, йому спало на думку, що було б добре схопити кілька індіців з числа тих, що проживають на березі цієї річки, щоб доставити їх королям, навчити нашої мови — тоді вони пізнають, що є в нашій землі і засвоять наші звичаї і віру. Повернувшись, вони стануть вустами християн.

«Тому що я бачу і знаю, — говорить адмірал, — що немає ніяких вірувань у цих людей і що вони не ідолопоклонники, а дуже сумирні люди, не відають, що таке зло, вбивство і крадіжка, беззбройні і такі боязкі, що будь-який з наших людей може звернути у втечу сотню індіанців, навіть якщо він потішається над ними.

Вони здатні вірити і знають, що в небі є бог, і твердо переконані, що ми прийшли з неба. Вони легко засвоюють будь-яку молитву, повторюючи її за нами, і роблять хресне знамення».

«Таким чином ваші високості повинні прийняти рішення і зробити їх християнами. Варто тільки почати, і я переконаний, що в короткий час можна буде завершити обернення в нашу святу віру багатьох народів, і тоді Іспанія придбає великі володіння і багатства, так як безсумнівно є в цих землях величезна кількість золота. Не без причини ж кажуть індіанці, яких я везу, що на цих островах є місця, де видобувають золото і де носять золоті вироби на шиї, на ногах, на руках і у вухах, а вироби ці — дуже масивні браслети. І є також на островах камені і перли і безліч прянощів, а на Морський річці, звідки я вийшов минулої ночі, безсумнівно є величезна кількість цинамону смоли, і можна отримати ще більше, варто тільки побажати це — тому що мастичні дерева при посадках приймаються легко. А дерев цих тут

багато, і вони дуже великі, і листя у них на зразок очеретинок (lentisco). Плоди їх, і стовбур, і листя такі ж, як про те говорить Пліній і які я бачив на острові Хіос, в Архіпелазі; різниця лише та, що у тутешніх дерев плоди більше.

Я звелів надрізати кору на багатьох деревах, щоб подивитися, чи буде витікати смола. Але в той час, коли я був на згаданій річці, йшли безперервні дощі, і я не міг зібрати багато смоли і взяв лише децицю її, і везу цю смолу вашим височеством. Дуже може бути, що я вибрав невідповідний час, щоб надрізати кору. Думаю, що треба це робити, коли для дерев закінчується зимова пора і вони готові зацвісти, нині ж у них майже дозріли плоди.

Тут також велика кількість бавовни, і я вважаю, що можна буде з вигодою продавати її, не перевозячи в Іспанію, а збуваючи її у великих містах у володіннях великого хана, які, безсумнівно, будуть відкриті, так же, як і багато інших земель інших володарів, які матимуть за щастя служити вашим височеством. Їм можна буде продавати товари — як іспанські, так і земель сходу, тому що землі, про яких йде мова, знаходяться по відношенню до нас на заході.

І тут є безліч алое, хоча воно і не може бути джерелом великого прибутку. Але благовонна смола заслуговує уваги, тому що її немає ніде, крім острова Хіосу. І думаю, що за неї можна буде виручати, якщо я не помиляюся, добрих 50 000 дукатів.

В гирлі цієї річки розташована найкраща гавань з усіх, які я коли-небудь бачив, широка, глибока, вільна від мілин, прекрасне місце для спорудження укріпленого міста, причому будь-які кораблі зможуть підходити до його стін. Земля навколо здорова, висока, вода дуже хороша.

Вчора до корабля підійшов човник з шістьма молодими індіанцями. П'ятеро з них піднялися на борт, і я звелів їх затримати і зараз везу з собою.

Потім я відправив моїх людей до одного будинку, що стоїть на західному березі річки, і звідти мене привели сім жінок — юних і дорослих, і трьох хлопців. Я вчинив так, знаючи, що індіанці будуть краще почуватися в Іспанії, маючи при собі жінок із своєї землі, ніж якщо б вони були їх позбавлені. Тому що вже неодноразово траплялося, що негри з Гвінеї, після того як вони поверталися з Португалії, куди відвезли їх, щоб навчити мові, не виправдовували

надії португальців, які бажали використовувати їх у Гвінеї, і це незважаючи на те, що неграм давалося все, що було необхідно, і за ними добре доглядали. Втім, так поводитися не всі негри.

Маючи при собі жінок, індіанці швидше відчують охоту виконувати те, що від них вимагатимуть; і, крім того, ці жінки швидко навчать іспанців своїй мові, єдиної на всіх островах Індії. Всі вони один одного розуміють, і всі мандрують на своїх човниках. Цього немає в Гвінеї, де безліч різних мов і де один іншого зрозуміти, не може.

Минулої ночі до корабля підійшов на човнику чоловік однієї з захоплених жінок і батько трьох узятих вчора дітей (одного хлопчика і двох дівчаток) і просив мене, щоб я дозволив йому відправитися з дружиною і дітьми, і так благав мене про це, що всі були зворушені, тому що кожний з нас — батько. Йому від народження вже 45 років».

Все це справжні слова адмірала. Він також говорить, що стало холодніше і тому було б, на його думку, нерозсудливо плисти для здійснення відкриттів на північ.

За понеділок, до заходу сонця, пройдено було вісімнадцять ліг в напрямі на схід, чверть на південний схід, до мису, якому адмірал дав ім'я «Бочки» (Cabo de Cuba).

Вівторок, 13 листопада.

Минулої ночі весь час, як кажуть моряки, «стояли на прив'язі» (*estuvo a la corda*), а це значить — йти проти вітру і залишатися весь час на місці. (Дрейф. Перекл.) Так вирішено було діяти тому, що на заході сонця між горами здався просвіт, і, можливо, це був прохід між землею Кубою і Бохио. І це жестами підтверджували індіанці, яких адмірал віз із собою.

З настанням дня попрямували до берега і, пройшовши повз мис, який, як здалося вночі адміралу, був на відстані дві ліги від корабля, вступили в великий затоку, розташовану в п'яти лігах на південний захід від мису. Звідти не було і п'яти ліг до іншого мису, де між двох вже згаданих гір виднівся прохід, і адмірал не міг встановити, є цей прохід бухтою або чим-небудь іншим.

Так як адмірал бажав йти до острова Банеке, на якому, судячи за словами індіанців, було багато золота, а острів цей лежав на сході, і так як він не бачив жодного притулку, де можна було б урятуватися від лютої вітру, який наростав з небувалою ще силою, то він вирішив

відійти далі від берега і слідувати до сходу при вітрі, який дув з півночі. Корабель йшов зі швидкістю вісім трьох, так з десятої ранку до заходу сонця пройдено було п'ятдесят шість миль, або чотирнадцять ліг на схід від мису Куба.

На думку адмірала, відстань між уже згаданою затокою і землею Бохио, що лежить під вітром, була вісімдесят миль, або двадцять ліг.

Берег, уздовж якого йшов адмірал, тягнувся в напрямку зі сходу на захід і на західно-північний захід.

Середа, 14 листопада.

Минулої ночі кораблі лавірували (*anduvo al gerago u barloventeando*), оскільки, за словами адмірала, не було сенсу плисти серед всіх цих островів вночі, попередньо не оглянувши їх. Індіанці, яких він віз із собою, говорили йому вчора, у вівторок, що від Морської річки до острова Банеке три дні дороги у човниках, які рухаються зі швидкістю сім ліг. Вітер стих, і оскільки не було можливості йти безпосередньо на схід, адмірал прийняв чверть на південний схід, але (в силу) вже зазначених причин, він повинен був затриматися в тому місці до ранку.

На сході сонця адмірал вирішив йти на пошуки зручної бухти-притулку, оскільки до цього часу північний вітер змінився північно-східним, і у випадку, якщо не вдалося б знайти підходящу бухту, довелося б повернутися назад у вже знайомі гавані острова Куби.

Пройшовши за ніч двадцять чотири милі за напрямом на схід, чверть на південний схід, адмірал побачив землю і попрямував до неї, взявши на південь; пропливши... (Пропуск в тексті. — Прим. перекл.) миль до берега, він виявив на цьому березі багато острівців, бухт і проходів. Але так як дув сильний вітер і море було неспокійне, він не наважився вступити в ці проходи і попрямував вздовж берега на північний захід, чверть на південний схід, весь час виглядаючи (необхідну) бухту. Бухт ж було багато, але всі вони не вселяли довіри.

Пройшовши таким чином шістдесят чотири милі, він відкрив дуже глибокий прохід шириною в чверть милі, в зручну бухту та річку.

Увійшовши в цей прохід, він вперше взяв на південно-південний захід, потім на південь і південний схід, і скрізь глибина та ширина проходу були значними.

Біля берегів адмірал бачив стільки островів, що не міг і визнати їх, і всі ці острови були досить великі і високі і на них росли

найрізноманітніші дерева і безліч пальм.

Здивувався він при вигляді багаточисленних і гористих островів, і він запевняє королів, що ні на цих берегах, ні на тутешніх островах ніколи не бачив він ще таких гір, і йому здається, що у всьому світі немає більш високих гір, красивих і ясних, без туманів і снігів. Море біля підніжжя гір щонайбільшої глибини.

Адмірал говорить, що, як він вважає, саме ці численні острови показані на картах світу в тому місці, де означена межа сходу, і він думає, що на них є величезні багатства і дорогоцінні камені і прянощі і що тягнуться вони далеко на південь смугою, що розширюється в усі сторони. Він дав ім'я (цим водним просторам)— «Море Матері Божої» (la mar de Nuestra Senora), а бухту біля проходу, ведучого до цих островів, назвав бухтою Наслідного принца (puerto del Principe). Він не ввійшов в цю бухту і лише оглянув її з боку моря; він ознайомився з нею докладно при наступному відвідуванні, у суботу, 24 листопада, як про те і буде сказано в належному місці.

Стільки всіляких похвал сипле адмірал достатку, красі і гірським висотам островів, біля берегів яких він відкрив цю бухту, і завершує їх опис, закликаючи королів не дивуватися подібним звеличенням, тому що він переконаний, що не сказав про них і сотої частки. Йому здається, що вершини гір одних островів, подібними граням діаманту, досягають неба, інші вінчаються величезними горами з вершинами плоскими, як стіл, і так глибоке море біля цих берегів, що до них вільно може підійти величезна каррака. Береги ж багаті стройовим лісом і без скель.

Четвер, 15 листопада.

Адмірал вирішив обійти ці острови на човнах. Він розповідає про цих островах чудеса і говорить, що знайшов благовонну смолу і безліч алое. На деяких островах земля була оброблена під коріння, з яких індіанці виготовляють хліб. Деінде адмірал бачив палаючі вогнища.

Прісної води він не знайшов. Люди, які траплялися йому на шляху, відразу ж тікали. Море уздовж берега скрізь було не глибше 14–16 ліктів, всюди дно мілке, піщане, позбавлене каменів, бажане дно для моряка: адже підводні камені перетирають якірні канати.

П'ятниця, 16 листопада.

Оскільки скрізь, в будь-якій стороні, на всіх островах і землях, куди вступав адмірал, він ставив хрести, то з цією ж метою він попрямував

на човні до входу в одну з бухт. На березі він побачив дві величезних колоди різної довжини, і вони лежали одна на одній, утворюючи хрест, причому корабельний тесляр зауважив, що важко було б розташувати ці колоди більш вдало.

Поклонившись цьому хресту, адмірал наказав виготовити з тих же колод дуже великий і дуже високий хрест. На узбережжі знайшов він зірваний очерет, що невідомо як сюди потрапив. Адмірал припустив, що очерет цей був винесений на берег водами якої-небудь річки, і подібна думка є цілком слушною.

Потім він попрямував до вузької і довгої затоки, розташованої у горлі бухти, на її південно-східній стороні. Тут височіла висока скеля, яка вдавалась в море на зразок мису, і біля підніжжя її море було настільки глибоке, що до скелі могла впритул пристати найбільша в світі каррака; і був тут куточок або містечко, де шість кораблів, не кидаючи якоря, могли розміститися, як у якому-небудь залі. Адмірал вирішив, що тут можна було б при досить невеликих витратах спорудити фортецю, в передбаченні того часу, коли в цьому всіяному островами морі буде йти велика торгівля.

Повернувшись на корабель, адмірал побачив, як індіанці, яких він віз із собою, виловлюють у море величезних равликів. Він змусив їх пірнати у воду і відшукувати перлинні раковини — стулки устриць, в яких виростають перли. Вони знайшли багато різних раковин, але перлинних серед них не було. Адмірал припускає, що, ймовірно, в цей час року перлинних раковин не буває і виловлювати їх слід в травні або червні.

Моряки знайшли звірка, схожого на борсука. Вони закинули в море мережі і виловили багато риби. Вони зловили одну рибу, яка була, як справжня свиня, і зовсім не схожа на тунця, — жорстка, з твердою лускою. Тільки очі і хвіст її не були покриті лускою. У тілі цієї риби було отвір, через який вона викидала свої випорожнення. Адмірал велів її просолити, щоб, за повернення, показати королям.

Субота, 17 листопада.

Вранці адмірал на човні відправився оглядати у південно-західній стороні острова, яких він ще не бачив. Він зустрів багато родючих і чарівних островів, протоки між ними були скрізь великої глибини.

На деяких островах текли струмочки прісної води, що беруть, як припустив адмірал, початок з ключів, розташованих біля підніжжя гір. Слідуючи далі, він зустрів струмок з чудовою і дуже холодною водою і бачив чудову леваду і багато найвищих пальм; таких високих пальм йому раніше не доводилося зустрічати. Знайшов він також, як він каже, індійські горіхи і примітив великих щурів з тих, що водяться в Індії, і величезних раків. Бачив він багато птахів і вдихав одуряючий аромат мускусу. Він вважає, що мускус тут повинен бути.

В цей день з шістьох юнаків, взятих на Морський річці та розміщених на каравелі «Нінья», втекли двоє, найстарших.

Неділя, 18 листопада.

Адмірал ще раз висадився на тому ж самому березі з великою кількістю своїх людей і відправився ставити хрест, який він велів виготовити з двох знайдених на березі колод. Хрест був споруджений біля входу в протоку, яка вела в бухту Наслідного принца, на видному місці, позбавленому дерев. Морські припливи і відливи були в цій бухті значніше, ніж у будь-яких інших місцях на берегах цих земель, що не дивно, якщо взяти до уваги, скільки тут було островів. Припливи і відливи зворотні нашим, так як при відливи місяць над бухтою буває на південний захід, чверть на південь.

Адмірал не відправився далі, тому що день був недільний.

Понеділок, 19 листопада.

Адмірал вийшов у море ще до сходу сонця. До полудня було затишшя, потім зі сходу подув вітер, і він попрямував на північно-північний схід. На заході сонця бухта Наслідного принца залишалася в семи лігах на південно-південний захід. Показався прямо на сході, острів Банеке, і до нього залишалося шістдесят миль. Всю ніч йшли на північний схід і ледь зробили шістдесят миль, а до десятої години ранку двадцятого листопада пройшли ще дванадцять миль. Всього було пройдено вісімнадцять ліг на північний схід, чверть на північ.

Вівторок, 20 листопада.

Залишили Банеке, або острів Банеке, на східно-південному сході, звідки дув противний вітер.

Оскільки вітер залишався незмінним, а море бурхливим, адмірал вирішив повернутися до бухті Наслідного принца, звідки кораблі вийшли. До бухти двадцять п'ять ліг.

Він не бажав йти до острова, названому ним Ізабеллою, від якого був в дванадцяти лігах, і кинути там якір по двом причинам. По-перше, на півдні виднілися два острови, і адмірал мав намір їх оглянути, і, по-друге, тому, що він побоювався, як би не втекли індіанці, взяті ним на Гуанакані або Сан-Сальвадорі, так як від цього острова до Ізабелли було всього лише вісім ліг; індіанці ж були йому потрібні, щоб привезти їх в Кастилію. Адмірал говорить, що індіанці уявляли, ніби їх відпустять, якщо вони знайдуть золото. Прибувши до тих місць, де знаходилася бухта Наслідного принца, адмірал, однак, не увійшов до неї, тому що вже настала ніч, а течії зносили його на північний захід. Повернувши, адмірал попрямував на північний схід при сильному вітрі.

У третій чверті ночі вітер стих, і адмірал прийняв на схід, чверть на північний схід. Вітер — вночі південно-південно-східний — до світанку відхилився на південь і південний схід. На сході адмірал виявив, що бухта Наслідного принца була від нього на південному заході, майже чверть до заходу на відстані сорока восьми миль, або дванадцять ліг.

Середа, 21 листопада.

Зі сходом сонця адмірал пішов на схід при південному вітрі з невеликою швидкістю з-за противної течії. У сутінках було пройдено двадцять чотири милі. Потім вітер змінився і подув зі сходу, і адмірал пішов на південь, чверть на південний схід. До заходу пройшли дванадцять миль. Тут адмірал визначив, що він знаходиться в 42 градусах від екваторіальної лінії, на північ від неї, як це він вже зазначив в бухті Моря. Проте в цьому місці він каже, що не буде до тих пір користуватися квадрантом, поки на березі його не виправить, так як йому здається, що він не може перебувати на такій відстані. І це справедливо — подібне неможливо, тому що ці острови лежать всього лише... (Пропуск в тексті. — Прим. перекл.) від екватора. Адміралу здавалося, що квадрант вірний, тому що і тут, і в Кастилії прилад показував північ на однаковій висоті. Але якщо це було б дійсно так, адмірал був би на широті і поблизу Флориди... Де ж тоді перебували острови, які у цей момент він бачив перед собою? Він додає, що спека, яку всі відчували в цих місцях, підкріплювала його сумніви у визначенні широти. [Це коментар Las Casasa].

І абсолютно ясно, що якщо б він дійсно знаходився біля берегів Флориди, то в цей час року було б не жарко, а холодно. Очевидно також, що ніде, ні в якій частині землі на сорок другому градусі не буває в листопаді спеки, а якщо і є, то з причин випадковим, хоча до цих пір я [Las Casas] про подібних випадках нічого не знав. Згадуючи про жару, яку він відчував, адмірал вказує, що це вірна ознака золота і що в цих Індіях і в краях, де він побував, повинно бути дуже багато золота.

У цей день віддалився Мартін Алонсо Пінсон з каравелою «Пінта», без дозволу і всупереч волі адмірала, і, як говорить адмірал, з жадібності, так як Пінсон вважав, що один індіанець, з числа поміщених на «Пінту», обіцяв дати йому багато золота. І все це сталося несподівано і не внаслідок поганої погоди, а лише тому, що

йому (Пинсону) так хотілося. І адмірал говорить тут: «Він (Pinzon) доставив мені і багато інших турбот».

Четвер, 22 листопада.

У середу вночі адмірал йшов на південь, чверть на південний схід при східному дуже слабкому вітрі. У третій чверті ночі подув північно-північно-східний вітер. Адмірал все ще слідував на південь, щоб по дорозі оглядати землі, повз які він проходив, але від берега перебував на заході сонця так само далеко, як і вчора, внаслідок противних течій.

Земля залишалася у сорока милях. Минулої ночі Мартін Алонсо Пінсон плів на схід, до острова Банеке, на якому, як говорили індіанці, було багато золота. Цей острів показався на виду адміральського корабля, на відстані шістнадцять миль від останнього.

Адмірал йшов всю ніч до землі, наказавши підняти деякі вітрила і тримати сигнальний ліхтар весь час запаленим, тому що він сподівався, що Пинсон повернеться. Ніч була дуже світла, а вітерець, якби Пинсон побажав повернутися, був для нього попутним.

П'ятниця, 23 листопада.

При слабких вітрах адмірал всю ніч йшов на південь, до землі, але течія весь час не давала йому можливість наблизитися до неї. І він був на заході так само далеко від берега, як і вранці. Вітер дув з східно-північно-сходу і був сприятливим для просування на південь, хоч і слабким. За одним з мисів появилася інша земля, або мис, яка так само тягнулася до сходу. Індіанці, яких віз із собою адмірал, називали цю землю «Бохио» і говорили, що вона дуже велика і на ній живуть люди з одним оком посеред чола і інші люди, які називаються «канібалами» (canibales). І індіанці проявляли страх перед ними. Адмірал відзначає, що, коли вони побачили, куди веде шлях, яким слідує кораблі, вони втратили дар мови, побоюючись, що їх з'їдять, і стверджуючи, що канібали — люди, добре озброєні.

Адмірал припускає, що у всьому цьому може бути і є частка істини. Але вже по одному тому, що канібали озброєні, вони повинні бути розумними людьми, і він думає, що коли індіанці, які потрапили до канібалам в полон, не повертаються назад на батьківщину, то там, не знаючи про їх долю, говорять, що полонені були з'їдені. Адже індіанці, коли вперше побачили християн і адмірала, думали про них те ж, що про канібалів.

Субота, 24 листопада.

Адмірал плив всю ніч і в третій годині дня підійшов до землі — низького острова, в тому самому місці, де він зупинявся минулого тижня, коли прямував до острова Банеке. Спершу він не наважувався підійти ближче до землі, тому що йому здалося, що море в проході між гірськими островами дуже неспокійне. Але врешті-решт він увійшов в Море Матері Божої, де було безліч островів, і вступив в бухту, що лежала біля входу в цей архіпелаг. Адмірал говорить, що якщо б він ознайомився з цією бухтою раніше і оглянув б острови Моря владичиці нашої, то не було б для нього необхідності повертатися назад, хоча, як він вказує, повернення і принесе користь — всі ці острови він побачить ще раз.

Наблизившись до землі, адмірал на човні увійшов в бухту і виявив у неї ділянку, де глибина моря була від шести до двадцяти ліктів і чисте дно і піщане. Сюди він завів корабель, пройшовши на південний захід, а потім відхилившись до заходу і залишивши низький острів з півночі.

Цей острів та суміжні з ним замикали велику морську лагуну, в якій могли б поміститися всі кораблі Іспанії і стояти там, не закидаючи якорів, при будь-яких вітрах. Вхід в неї з південно-східної сторони, і кораблі треба заводити на південно-південний захід, а вихід на заході — дуже глибокий і широкий. Таким чином той, хто прийде з північної сторони від моря (а для цих берегів це звичайний шлях), може вступити в лагуну, дотримуючись проходу, що відокремлює один від іншого два згаданих острова.

Обидва острова лежать у підосшви великого і довгого хребта, який тягнеться на схід-південний схід. Хребет ж цей найвищий і найдовший з усіх, що піднімаються на цьому березі, де гір безліч. Між ними та островами — ланцюг підводних каменів і мілин, подібна банки (banco), і вона майже досягає проходу, що веде в лагуну з південної сторони.

Між низьким островом і цієї банкою простягається друга, менша, ланцюг мілин. Прохід між ними глибокий і широкий. В бухту з південно-сходу, з її внутрішньої сторони, впадає велика і красива річка і така повноводна, як жодна з зустрічалися раніше. Вода в ній прісна на всьому протязі до самого моря. Біля входу в бухту є мілину, але у внутрішній частині бухта дуже глибока — до восьми — дев'яти ліктів. На берегах її багато пальм і лісів, як і в інших місцях.

Неділя, 25 листопада. Перед сходом сонця адмірал взяв човен і відправився до мису або виступу берега на південний схід від низького острівця, на відстані 1,5 ліг від нього, бо йому здавалося, що поблизу цього мису повинна протікати яка-небудь гарна річка. Наблизившись до мису на відстань двох пострілів з арбалета, адмірал побачив на його південно-східній стороні великий струмок з дуже приємною водою. Він з великим шумом падав з гори. Підійшовши до струмка, адмірал помітив у ньому блискучі камені з цятками кольору золота. І він пригадав, що в річці Тахо, біля впадіння в море, є золото, і припустив, що воно, ймовірно, має бути і в цьому потоці. Адмірал наказав відібрати кілька таких каменів, щоб доставити їх королям.

Він перебував у струмка, коли корабельні хлопчики закричали, що бачать сосни. Поглянувши на гори, адмірал побачив такі величезні і такі чудові сосни, що не міг нарадуватися їх висотою і міццю. Були вони стрункі і прямі, як веретено, і він вирішив, що ці сосни можуть знадобитися для будування кораблів і що з них вийдуть щогли і палубні дошки для найбільших кораблів Іспанії.

Адмірал бачив тут дуби і падуби і знайшов річку, на якій можна було легко встановити пилу, що працює від водяного колеса. Ця земля і клімат її були найбільш здоровими з усіх, які зустрічалися раніше, завдяки висоті і красу її гір. На морському березі адмірал бачив багато каменів кольору заліза та інших, про яких супутники його говорили, що вони були з срібних копалень. Всі ці камені виносив на берег струмок.

Тут же адмірал взяв ліс для реї і бізань-щогли каравели «Нінья». Вступивши в гирло річки, він опинився в бухті, розташованій під самим мисом; у його південно-східній стороні вона була така велика і глибока, що в ній могли б вільно сховатися сто кораблів, не стаючи при цьому на якір. Над бухтою — прекрасніше її нічого ще не бачили людські очі — здіймалися найвищі гірські хребти, і по схилах їх струмували чудові ручаї. Густий ліс покривав гори і, крім сосен, були там дерева різноманітних порід.

Дві або три інші річки адмірал залишив позаду. Все це адмірал вихваляє перед королями у величній манері, проявляючи радість при думці, що йому довелося побачити подібне. І особливо сосни викликають у нього невимовний захват і насолоду, тому що тут можна спорудити стільки кораблів, скільки королі побажають, варто тільки

завезти сюди інструменти, — лісу і смоли тут вдосталь. Він стверджує, ніби не уславив і сотої частки того, що тут є, і благає господа нашого про дарування йому нових і ще більших успіхів, хоча все йде як не можна краще. І відкриті вже землі, ліси, трави, плоди і квіти, і зустрілися люди, а подібні відкриття трапляються кожен раз і в кожному новому місці на різний лад.

І те ж можна сказати про гавані і річки. І в завершення адмірал говорить, що якщо у нього, людини, яка все це бачила своїми очима, так велике здивування, то ще більшим буде воно у всякого, хто про це почує, і що ніхто не зможе повірити подібному, поки сам не побачить всього.

Понеділок, 26 листопада.

На сході сонця підняли якір і вийшли з розташованої за низьким островом бухти Св. Катерини. Слідували при малому вітрі вздовж берега на південний захід, до мису Дзьоба (Cabo del Pico), що знаходився на південному сході.

До мису адмірал підійшов лише увечері, тому що плисти довелося при затишші. Прибувши до мису Дзьоба, адмірал побачив на південному сході, чверть на схід, інший мис, до якого залишалося шістдесят миль, а за ним, милях у двадцяти, ще один мис, розташований майже в тому ж напрямку (південний схід, чверть на південь), як йому здавалося, милях у двадцяти. Цього останнього адмірал дав ім'я «Мис Дзвону» (Cabo de Campana).

Адмірал, проте, не зміг протягом дня дійти до цього мису, так як вітер зовсім стих.

За день було пройдено тридцять дві милі, або вісім ліг. По дорозі адмірал помітив і описав дев'ять нових і дуже значних бухт, причому всі моряки визнали їх чудовими, і п'ять великих річок. Ішов він весь час поблизу берега, щоб добре розгледіти все.

Вся ця земля складалася з одних тільки гір величезної висоти і дуже красивих і не була вона ні пустельною, ні скелястою, тому що багато було серед гір привабливих долин, та і самі гори були доступні і прохідні. І в долинах, і на гірських скелях у безлічі росли високі і могутні дерева, що своєю красою радують око. І, як здається, серед них було багато сосен. За мисом Дзьоба на південний схід від нього, розташовані були два острівця, довжиною по дві ліги кожен, а за цими острівцями ховалися три прекрасні бухти і дві великі річки. Ніде на

березі не видно було людського житла. Але, мабуть, люди жили в цих місцях і ознаки їх перебування там, бо скрізь, де б не виходили на берег, вони бачили сліди людей і згаслі багаття. Адмірал вважав, що земля, яка сьогодні показала на південний схід від Дзвонарського мису, була островом, що в індіанців зветься Бохио. Так думав він, тому що цей мис був відділений морем від землі, яка видніється вдалині.

Всі індіанці, яких дотепер зустрічав на своєму шляху адмірал, говорили йому, що вони відчувають найбільший страх перед канібалами, або канибами. Ці люди, за словами індіанців, живуть на острові Бохио, дуже великому, як їм здається, і, нападаючи на індіанців, відвозять їх у полон і розоряють їх будинки і землі; індіанці ж народ боязкий і не знає зброї.

Адмірал вважає, що саме з цієї причини індіанці на Гуанахані не селяться на узбережжі, щоб не опинитися по сусідству з землею канібалів. Індіанці, яких він віз із собою, бачачи, що адмірал направляє до цієї землі, втратили дар мови, побоюючись, що їх з'їдять, і цей страх ніяк не можна було розсіяти. Вони кажуть, що у канібалів собачі морди і що люди ці одноокі.

Адмірал вважає, що індіанці брешуть, і підозрює, що, мабуть, канібали, що ведуть у полон індіанців, є люди з володінь великого хана.

Вівторок, 27 листопада.

Вчора, на заході, адмірал підійшов до мису, який він назвав «Дзвін», і, хоча небо було ясне і вітер слабкий і під вітром лежали п'ять або шість чудових гаваней, він не побажав наблизитися до берега і стати на якір. І так зробив він тому, що хотів затриматися у відкритому морі і продовжити насолоду і захоплення (deleitacion), які він отримував і відчував, коли споглядав краси і свіжість цих земель, — а це траплялося скрізь, куди б не потрапляв він, — і щоб не сповільнити виконання всього, що він мав намір вчинити.

Тому всю ніч, до світанку, кораблі лежали в дрейфі. За ніч течії віднесли кораблі більш ніж на п'ять або шість ліг на південний схід від того місця, де вони перебували, коли стемніло. Між тим адмірал бачив біля Дзвонарського мису велику бухту з острівцем посередині, яка, здавалося, надвоє розривала лінію берега. З цієї причини він вирішив повернутися назад, скориставшись південно-західним вітром. Він попрямував до того місця, де напередодні примітив бухту, і встановив,

що бухта ця була не чим іншим, як великим затокою, а в одному з країв цієї затоки і був розташований в південно-східній частині його мис, на якому була висока, квадратна гора, яка здавалася островом. Вітер відхилився на північ, і адмірал попрямував на південний схід, щоб пройти вздовж берега і оглянути все, що там є. У самого Дзвонарського мису він побачив чудову бухту і велику ріку, і у чверті ліги від неї — другу річку, і в половині ліги від цієї річки — третю, і на відстані ліги третій — четверту, і в лізі від четвертої — п'яту, і в четверть ліги від п'ятої — шосту і, нарешті, на відстані однієї ліги від цієї останньої, відкрив він велику ріку, від якої до Дзвонарського мису було 20 миль, і від неї мис залишався на південний схід.

Гирла у більшості цих річок були широкі і вільні від мілин, з гаванями, чудово пристосованими для входу найбільших кораблів і позбавленими мілководдя і підводних каменів.

Наблизившись і ідучи уздовж морського узбережжя до південного берега останньої з тільки що відкритих річок, адмірал виявив там велике селище, найбільше з усіх, які йому доводилося зустрічати досі, і побачив, як незліченні натовпи людей вийшли на берег, які кричали, і всі були голі і тримали в руках дротики.

Адмірал побажав розмовляти з ними, і віддав наказ спустити вітрила і кинути якір, відправив до берега людей з корабля, і з каравели, переконавши їх, як це зазвичай завжди робилося, щоб індіанцям ніхто не заподіював зла і щоб від них нічого не сміли приймати в дар. За придбані ж у індіанців речі він велів давати в обмін різні дрібнички.

Індіанці жестами дали зрозуміти, що вони нікому не дозволять висадитися на берег і будуть чинити опір. Але вони відступили подалі, коли побачили, що човна наближаються до берега і ті, хто були в них, не відчують ніякої боязкості. Люди в човнах вважали, що індійці не злякаються, якщо на берег висадяться лише два-три людини. Тому з човнів вийшли тільки троє християн. Вони звернулися до натовпу мовою цих земель (іспанці вже знали його трохи з бесід з своїми бранцями), переконуючи індіанців не боятися. Але ті розпорошились, і ні великий ні малий не залишилися на місці. Християни зайшли в їх будинок, які був зроблений з соломи та споруджений так само, як і всі інші, що їм зустрічалися раніше, і не знайшли там ні людей, ні посуду. Коли всі повернулися, адмірал опівдні наказав підняти вітрила і

попрямував до одного гарного мису, який був розташований у восьми лігах на схід від місця стоянки.

Пройшовши по затоці десь половину ліги, адмірал помітив на півдні чудову бухту, а на південному сході — на диво чарівні землі і долину в горах. Здавалося, що над долиною піднімалося безліч димків і що там були великі селища і оброблені землі. Тому адмірал вирішив висадитися у цій бухті і спробувати зав'язати переговори або зносини з жителями цих місць. Що ж стосується бухти, то адмірал говорить, що якщо вихваляв він раніше інші гавані і бухти, то цю зі всіма її землями, населенням і кліматом готовий розхвалити ще більше.

Він розповідає чудеса про миловидність цієї землі і про її дерева, серед яких є пальми і сосни, і про велику горбисту рівнину, що йде на південний захід, найпрекраснішу зі всіх рівнин на землі. В лоні її течуть річки і струмки, що збігають з навколишніх гір.

Після того, як кораблі стали на якір, адмірал відправився на човні виміряти глибину бухти, яка була подібна чаші: біля входу в бухту, на її південному березі, адмірал побачив горловину — гирлі річки — таку широку, що в неї могла б увійти галера, причому ця горловина відкривалася погляду тільки на самій близькій відстані. Біля самого входу ширина її була такою ж, як довжина (longura) човна — п'ять ліктів, а глибина — вісім ліктів.

Рухаючись вгору тобто проти течії, адмірал насолоджувався видом лісів, зелені, світлих вод, птахів і приємним відчуттям прохолоди і свіжості. І він відчував таке захоплення, що, говорить, що йому не хотілося залишати ці місця.

Він говорив своїм супутникам, що не вистачить і тисячі мов, щоб дати звіт королям про все, що вони тут бачили, ні рук, щоб подібне описати, і що, здається йому, ніби бродить він тут немов зачарований.

Він побажав, щоб все це бачили багато інших люди, розсудливих і таких, що заслуговують довіри, тому що, поза всяким сумнівом, вони не менше його будуть хвалити цю землю.

І далі адмірал говорить: «Я не кажу про те, яку прибуток можна буде отримати звідси. Безумовно, государі-повелителі, тут є землі, які дадуть незліченні статті доходу. Але я не затримуюся ні в одній гавані, бажаючи побачити можливо більше земель, щоб дати звіт про них вашим величностям. Я також не знаю мови, і мене не розуміють люди цих земель, а я і мої супутники не можемо зрозуміти їх. І багато разів,

розмовляючи з індіанцями, яких я везу з собою, я розумів абсолютно неправильно їх слова, та до того ж я не дуже довіряю їм, так як не одноразово вони робили спроби втекти від нас.

Нині ж надію складає на господа нашого, я постараюся побачити все, що тільки можливо, і мало-помалу піду далі узнаючи і прислухаючись, і змушу всіх моїх наближених вивчати цю мову, бо бачу, що вона є єдиною для всіх земель, досі відкритих.

А потім завершаться походи і докладуться праці, необхідні для звернення цих народів в християнську віру, а відбудеться це легко, тому що ніяких вірувань індіанці не мають і, крім того, вони не ідолопоклонники. А прийде час, і ваші високості велять побудувати в цій стороні місто і фортецю, і навернуться в християнство всі ці землі. І запевняю вас, що немає і, як мені здається, не може бути під сонцем земель, більш родючих і більше забезпеченими (affluent) чистими водами, здоровими, зовсім не такими, як гвінейські річки, які несуть мор і недуги, і що ніде у світі не чергуються так сприятливо теплі і холодні пори року, бо, хвала господу, до цих пір ні у одного аз моїх людей навіть не боліла голова, і ніхто з них ще не лежав через хворобу в ліжку, якщо не вважати одного старого, все життя страждаючого від каменів, так і тойвилікувався від цієї недуги протягом двох днів.

І це я кажу про людей всіх трьох кораблів. Я молю бога, щоб ваші високості направили сюди вчених людей, і нехай вони переконуються, що все, що я пишу, — правда.

Вище я вже говорив про місце для міста і фортеці на Морський річці, вигідне тому, що воно знаходиться в зручній бухті і в хорошій окрузі. І, безумовно, все це правда, але це місце не може зрівнятися ні з тією бухтою, де я перебуваю зараз, ні з Морем Матері божої. Тому що тут в глибині країни повинні бути великі поселення і безліч людей і всілякі прибуткові статті (cosas de gran provecho).

Тому і з цими землями, і зі всіма землями, вже відкритими, і тими, що я сподіваюся відкрити до повернення в Кастилію, зав'яже зносини весь християнський світ і особливо Іспанія, так як їй буде все підвладно.

І я кажу, що ваші високості не повинні допускати, щоб тут вели торгівлю чужинці; і нехай ноги їх не буде на цій землі; нехай буде дозволено доступ сюди тільки католикам-християнам; бо метою і основою мого задуму було заради слави християнської релігії і задля

успішного її поширення не допускати в ці країни нікого, хто не мав би добрим християнином». Все це слова адмірала.

Піднявшись вгору за течією, адмірал відкрив кілька рукавів цієї річки, а потім, дотримуючись уздовж берегів бухти, бачив в гирлі однієї ріки чарівну гай, схожий на чудовий сад. Тут він знайшов видовбаний з цілого деревного стовбура індіанський човник, або каное, величиною з фусту з дванадцятьма лавами. На цьому човні був влаштований навіс з пальмового листа, так що ні сонце, ні дощ не могли заподіяти що сидить у ньому ніякої шкоди.

Адмірал говорить, що саме тут самий зручний пункт для побудови міста і фортеці, яка охороняє гавань. Тут багато лісу, гарна вода, родюча земля і відмінна місцевість.

Середа, 28 листопада.

Адмірал пробув весь день у бухті. Небо було вкрите хмарами, і весь час йшов дощ. Дув південно-західний вітер, і, хоча при цьому вітрі можна було плисти уздовж берега далі, адмірал залишився на місці — небезпечно було, не бачачи і не знаючи берега, виходити в море.

Люди з кораблів відправилися на берег прати одяг. Деякі з них відійшли від узбережжя на незначну відстань вглиб країни і зустріли там великі селища. Але оселі були порожні, оскільки всі індіанці втекли. Моряки повернулися до берега, за течією однієї ріки, більшою ніж та, що впадала в бухту.

Четвер, 29 листопада.

Весь день йшов дощ, і небо залишалось хмарним. Тому кораблі не вийшли в море. Кілька християн відвідало інше селище, поблизу північно-західній частині бухти. У будинках вони не знайшли нікого і нічого. По дорозі вони зустріли одного старого, який не зміг втекти від них. Схопивши старого, вони сказали йому, що не бажають йому заподіяти зло, а потім вручили йому якісь дрібнички, і залишили у спокої.

Адмірал бажав побачити старого індіанця, одяг його і запитати про все, тому що він був зачарований красою цієї землі і її розташуванням, зручним для заселення, і думав, що тут мають бути великі поселення.

Моряки знайшли в одному будинку шматок воску, який адмірал взяв на збереження, щоб вручити згодом королям. І він каже, що там, де є віск, завжди є тисячі інших чудових речей. Вони знайшли також людську голову, покладену в кошик і прикриту іншим кошиком.

Кошки висіли на одному з стовпів. Таку ж річ вони знайшли в іншому селі. Адмірал припустив, що це були голови родових старійшин (Principales de linaje), тому що в кожному з цих будинків містилося багато людей, які, мабуть, були родичами, що повинні бути від одного предка.

П'ятниця, 30 листопада.

З-за східного противного вітру адмірал не міг вийти в море. Він відправив на берег, вісім добре озброєних людей і з ними двох індіанців з числа тих, яких він з собою віз, щоб вони оглянули селища в глибині країни і вступили з їх жителями в переговори. Відвідавши багато будинків, вони не знайшли в них нікого, так як всі індіанці втекли.

Вони побачили чотирьох хлопців, які щось копали на своєму полі. Але як тільки індіанці помітили християн, вони відразу ж кинулися тікати, і наздогнати їх було неможливо.

Подорожні багато пройшли, бачили чимало селищ і родючі (fertilisima), суцільно оброблені землі і великі річки. На березі однієї з них стояв дуже красивий дерев'яний човник, або каное, довжиною в дев'яносто п'ять футів. Він міг вмістити сто п'ятдесят осіб.

Субота, 1 грудня.

З тієї ж причини, що й учора, тобто з-за сильного дощу, адмірал не вийшов у море. Він поставив на скелі біля входу в бухту великий хрест, а бухту назвав «Святою гаванню» (el Puerto Santo). Ці скелі розташовані на південно-східній стороні проходу, що веде в бухту. Той, хто захоче увійти в неї, повинен триматися мису, який вдається у прохід на північно-західній стороні (бухти. Перекл.), а не скель на її протилежному березі, тому що, хоча під цими скелями глибина моря дванадцять ліктів і чисте дно, але трохи далі до середини проходу є непокрита водою мілина. Можна, втім, у разі необхідності пройти між скелями і цієї мілиною, так як і у мілини і в скель скрізь глибина від дванадцяти до чотирнадцяти ліктів. А при вступі до проходу потрібно йти на південний захід.

Неділя, 2 грудня.

Все ще дув супротивний вітер, і адмірал не міг вийти з бухти.

Адмірал говорить, що вночі вітер тут дме з берега і що кораблі, які вступають в бухту, можуть не побоюватися будь-яких бур, тому що мілина біля входу в неї захищає внутрішні води від хвилювання.

В гирлі річки, що впадає в бухту, юнга знайшов камені, які, як здається, містять золото. Адмірал вирішив відвезти їх королям. Він також говорить, що на відстані пострілу з ломбарди є великі річки.

Понеділок, 3 грудня.

Так як весь час стояла не сприятлива для плавання погода, адмірал не вийшов в море і вирішив відправитися на огляд одного дуже красивого мису, розташованого на південний схід від бухти на відстані в чверть ліги від неї.

Він вийшов на човнах з загоном озброєних людей. У самого мису, при впадінні в море великої річки, була горловина, в яку можна було увійти, взявши на південний схід. Ширина її була сто кроків, а глибина при вході або далі в гирлі — одна морська сажень. Однак далі вгору за течією глибина зростала і доходила до чотирьох, п'яти і навіть дванадцяти морських сажнів. І тут вільно могли б поміститися всі кораблі, які є тільки в Іспанії. Залишивши позаду один з рукавів цієї річки, адмірал попрямував на південний схід і в одній бухточці побачив п'ять дуже великих човників, які називаються в індіанців каное. Вони були схожі на фусту і так красиві і настільки добре споруджені, що добре було подивитися на них.

У підніжжя гір вся земля була оброблена, вище йшли густі ліси. Слідуючи далі по дорозі в гори, адмірал і його супутники наткнулися на добре покритий і міцний навіс, якому ні сонце, ні дощ не могли завдати шкоди. Під ним знайшли дерев'яне каное, подібне фусту з сімнадцятьма лавами. Вони піднялися ще вище і вступили на плоску галявину, всю суцільно зайняту різними культурами і в тому числі відмінними гарбузами (calabazas). Посеред галявини було велике селище. Адмірал прийшов сюди несподівано, і як тільки жителі помітили його, зараз всі вони — чоловіки і жінки — розсіялись. Індіанець, якого адмірал взяв з собою, заспокоїв їх і сказав, що прибульці — хороші люди.

Адмірал дав індіанцям бубонці і кільця з латуні і чіткі із зелених і жовтих скелець, і всім цим вони були дуже задоволені. Адмірал переконався, що ні золота, ні інших коштовностей індіанці не мають, і тому краще залишити їх у спокої, і що округа була населена, хоча решта індіанці розбіглась від страху.

Він запевняє королів, що десять людей можуть звернути тікати десять тисяч індіанців — адже вони такі боязкі і боязкі, що не мають

навіть зброї, крім хіба держаків, на кінцях яких прикріплені обпалені і загострені кілочки. Ці палиці всі вони охоче міняли на дрібнички. Адмірал вирішив повернутися назад і рушив в дорогу. По дорозі, дійшовши до того місця, де були залишені човни, адмірал послав кілька людей в гори, де він тільки що побував, тому що йому здалося, що там повинна бути велика пасіка. Перш ніж ці люди повернулися до місця, де зупинився адмірал, збіглося багато індіанців. Один з них увійшов у річку у самої корми одного з човнів і вимовив велику промову, яку адмірал не зрозумів; інші ж індіанці час від часу піднімали руки до неба і гучно кричали.

Адміралу здалося, що індіанці запевняють його у своїх мирних наміри і радіють його приходу. Але тут він зауважив, що один з його індіанців зніжковів і став жовтим, як віск; тремтячи всім тілом, він знаками став пояснювати адміралу, що необхідно негайно бігти з берегів цієї річки, так як індіанці хочуть убити всіх прибульців.

Цей індіанець підійшов до одного християнину, озброєного арбалетом, і показав його місцевим жителям. Адмірал зрозумів, що індіанець говорить їм про дію арбалета, що вбиває людей на далекій відстані. Індіанець схопив також шпагу, оголив її і, показуючи всім, сказав, що такою зброєю легко перебити.

Вислухавши все це, місцеві індіанці кинулися тікати, а індіанець адмірала все ще продовжував тремтіти всім тілом з-за легкодухості і боягузтва; а він був людиною високого зросту і кремезний.

Адмірал не захотів виходити на берег і наказав гребти вгору за течією до місця, де знову скупчилися індіанці. Було їх там дуже багато, всі розфарбовані в різні кольори і голі, в чому мати народила. У деяких на голові були хохли з пір'я, і рішуче всі мали короткі списи.

«Я підійшов до них і дав їм шматочки хліба і попросив їх дати мені дротики. За дротики я віддавав одним брязкальця, іншим бронзові кільця або скляні намистини. Вони заспокоїлися і підійшли всім скопом до човна та давали нам за будь-яку річ все, що в них було.

Моряки незадовго до того вбили черепаху, і її розбитий панцир лежав у одного з човнів. І корабельні хлопчики міняли на зв'язку дротиків уламки панцира завбільшки з ніготь.

Вони подібні іншим людям, яких я зустрічав на цих землях раніше. Вони вірять, що ми прийшли з неба і так само легко віддають все своє надбання за будь-яку річ, яку б їм не запропонували, не нарікаючи на

те, що дається в обмін мало. І я думаю, що таким же чином вони будуть віддавати нам золото та прянощі, якщо тільки те й інше у них є.

Я бачив красивий і не дуже великий будинок з двома входами (так влаштовані і всі інші будинки) і увійшов у нього. Всередині він був розділений дивовижним чином на щось, начебто світлиці, влаштовані настільки своєрідно, що я пояснити не можу. До стелі були підвішені раковини і інші речі. Мені здалося, що будівля — це храм, і, я запитав їх, виясняючи знаками, чи не моляться вони тут. Вони відповіли негативно. А один з них піднявся до стелі й охоче давав мені будь-що з того, що там було підвішене, і я взяв дещо з цих речей».

Вівторок, 4 грудня.

Адмірал дав наказ розпустити вітрила і вийшов з гавані, яка була названа ним «Свята» (Puerto Santo). У двох лігах він помітив ту саму річку, про яку він вже згадував у записах від 3 грудня.

Він йшов уздовж берега до Чарівного мису (el Cabo Lindo), розташованого на схід, чверть на південний схід від Гористого мису (Cabo del Monte). Відстань між цими мисами п'ять ліг. У півтори ліги від Гористого мису є велика річка, вхід в неї з боку моря досить вузький, хоча, як здається, зручний і дуже глибокий. У 3/4 ліги від цієї річки є інша, величезна ріка, що тече, має бути, здалеку. Ширина річки в гирлі 100 кроків, глибина 8 ліктів, мілин там немає і, як вдалося встановити після промірів дна, підходи до цього устя дуже гарні.

Прісна вода в цій річці доходить до самого моря. Річка ця — одна з найбільш повноводних в тутешніх місцях, і на берегах її повинні бути значні поселення.

За Чарівним мисом є велика затока, відкритий на південний схід і схід — північний схід (Це і є прохід між Еспаньолою (Бохіо) і Кубою. Перекл.)

Середа, 5 грудня.

Всю ніч кораблі лежали в дрейфі перед Чарівним мисом, так як у сутінках на сході показала земля. На сході сонця адмірал побачив у 2,5 лігах на схід від Чарівного мису ще один мис. Пройшовши цей мис, адмірал побачив, що берег, відхилившись на південь, прийняв напрямок на південний захід і в цьому напрямку видно був красивий та високий мис, до якого було сім ліг. Спершу адмірал збирався поїхати до мису, що відкрився на півдні, але потім залишив цей намір,

бажаючи в першу чергу оглянути острів Банеке (Babeque), розташований, за словами індіанців, десь на північний схід.

Однак противний вітер не дозволив йому обрати шлях на північний схід; дотримуючись колишнього напрямку, він, вдивившись у південно-східну сторону, побачив землю — великий острів, про який він вже мав відомості від індіанців, які називали цей населений острів «Бохио».

Адмірал чув від жителів Куби, або Хуани, і від індіанців інших островів, що мешканці острова Бохіо їдять людське м'ясо; але цьому він не вірив, вважаючи, що просто жителі Бохіо більш хитромудрі, ніж сусідні індіанці, і наділені більшої заповзятливістю у військових справах, завдяки чому і захоплюють останніх в полон. Крім того, індіанці інших островів вельми малодушні.

Так як вітер дув з північного сходу, а потім з півночі, адмірал вирішив залишити Кубу, або Хуану, яку досі вважав з-за її величини материком. І справді, тільки лише уздовж одного з берегів цієї землі вже було пройдено сто двадцять ліг.

Прийнявши це рішення, адмірал пішов на південний схід, чверть до сходу, так як земля здалася на південному сході, а вітер дув то з півночі, то з північного сходу, деколи відхиляючись до сходу і південного сходу.

Вітер був попутним і надував всі вітрила, ходу кораблів сприяло також протягом; тому з ранку до першої години дня, протягом шести годин йшли зі швидкістю вісім миль на годину, а потім стали робити по дев'ять миль і до заходу пропливли вісімдесят вісім миль, або двадцять дві ліги, на південний схід.

Так як насувалася ніч, адмірал наказав більш швидкий «Ніньї» пройти вперед і поки ще було світло оглянути на березі найближчу бухту. Сам же адмірал на своєму кораблі підійшов до входу в бухту, яка за величиною була така, як затока у Кадісі (Cadiz) (порт у Іспанії. Перекл.), і послав на човні людей, щоб вони промірили дно. Оскільки ніч вже настала, він велів запалити на човні ліхтар і цим ліхтарем подавати на корабель сигнали. Він йшов до того місця, де дрейфувала «Нінья», очікуючи, що з човна будуть надані йому сигнали, які дозволять увійти в бухту, але на човні раптово згасло світло, і «Нінья» рушила далі вздовж берега, оскільки там не бачили світла. З «Ніньї» подали сигнал адміралу.

Адмірал взяв курс на сигнальний вогонь «Нін» і наздогнав її. У цей момент на човні запалили знову ліхтар, і «Нінья» пішла до входу в бухту, тоді як адмірал не міг за нею прослідкувати, і всю ніч корабель його пролежав в дрейфі.

Четвер, 6 грудня.

На світанку адмірал перебував у чотирьох лігах від бухти, яку він назвав «Бухтою Марії» (Puerto Maria). В напрямі на південь, чверть на південний захід, видно був красивий мис, який він назвав «мисом Зірки» (Cabo de la Estrella).

Адмірал припустив, що цей мис був крайньої південною точкою острова. До мису Зірки залишалось двадцять миль. На сході, у сорока милях, показалаась інша земля — мабуть, невеликий острів. У п'ятдесяти чотирьох милях на схід, чверть на південний схід, виднівся дуже красивий мис, названий адміралом «Слоновим» (Cabo del Elefante). Ще один мис, якому було присвоєно найменування мису Маленький (Cabo Cinquin), лежав на сході-південному сході в двадцяти восьми милях від кораблів.

На південному сході берег переривався; можливо, то була річка, і здавалося, що в двадцяти милях від цього місця, між мисами Слоновим і Маленьким, відкривався широкий прохід. Деякі моряки розрізняли на його протилежній стороні щось на зразок острова, який адмірал назвав «Тортуга» (Черепашка).

Великий острів здавався дуже високим, але на ньому не було гір, що йдуть у хмари. Швидше це була висока рівнина, або вся, або у своїй більшій частині оброблена, і ці поля (можливо, росла на них пшениця) подібні були травневим нивам Кордови. Вночі були видні на березі вогні, а вдень то тут, то там піднімалися, немов над дозорними вежами, незліченні серпанки. Бути може, це були військові сигнали. Берег в цій частині острова йшов на схід.

В годину вечірні адмірал увійшов у вже згадану бухту і назвав її бухтою Св. Миколи (Puerto de San Nicolao), так як шосте грудня було днем цього святого.

При вході в бухту він був зачарований її красою і добротністю, і хоча вихваляв він бухти і гавані Куби, але ця бухта, на його думку, нітрохи не гірше кубинських, і навіть перевершувала їх. Жодна з раніше відкритих гаваней не була подібна до цієї. Біля входу ширина її була півтори ліги, і краще входити в неї, взявши на південний схід,

хоча при настільки значної ширини проходу кораблі могли вступати до нього за будь-яким напрямом.

Пройшовши на південно-південний схід дві ліги, адмірал дійшов до виступу на південному березі бухти і звідти плив тим же напрямком до мису з дуже красивими берегами. Тут був гай, в якому росли найрізноманітніші дерева, обтяжені плодами, і, як вважав адмірал, серед цих плодів були різні види прянощів і мускатні горіхи. Але ці плоди ще не дозріли, і тому визначити їх адмірал не міг. У середній частині берега протікала річка.

Глибина бухти просто дивовижна. До самого берега на протязі... (Пропуск в тексті. — Прим. перекл.) скрізь свинчатка (Свинчатка — *plomada* — мотузка з вантажем на кінці — рід лота. — Прим. перекл.) сягала дна лише на глибині сорок ліктів, і дно було чисте.

Біля берега ж глибина 15 ліктів; у будь-якому місці бухти глибина велика, і чисте дно, і біля берегів не видно жодної мілини.

Вимірявши глибину бухти на всій її довжині у південно-східному напрямку, на ділянці, де могли б вільно розміститися, лежачи в дрейфі (*temporojeando*), тисяча каррак, адмірал приступив до подібних же вимірювань у північно-східному напрямку, слідуючи протягом більш ніж половину милі одним з рукавів бухти. Цей рукав всюди був однакової ширини, немов побудували його по шнуру. Перебуваючи у водах рукава, ширина якого була 25 кроків, не можна було бачити вхід в бухту, і тому здавалося, що вона замкнена. Глибина рукава всюди була 11 ліктів, дно піщане і чисте. Навіть в тому місці, де човен торкався бортом зростаючих на березі трав, дно було на глибині 8 ліктів.

Бухта ця дуже жвава і радісна, хоча берега її безлісні.

Острів здався адміралу більш скелястим, ніж раніше відкриті землі. Дерева тут були не такі великі, і багато з них були іспанських порід, як, наприклад, кам'яні дуби, падуби і деякі інші. Те ж саме можна сказати і про трави. Острів гористий, але на ньому багато рівнинних місць, клімат тут прекрасний, але більш холодний, ніж на інших островах. Хоча, строго кажучи, те, що відчувають тут люди, холодом і не можна назвати. Адмірал говорить про холоді, лише порівнюючи цей острів з іншими землями.

Якраз проти бухти лежить прекрасна долина, і в ній протікає річка, що впадає в бухту. Адмірал припускав, що в цьому окрузі повинні бути

великі поселення, судячи з того, що вже були видні на море човники і притому дуже великі — подібні фусту по п'ятнадцять лав. Індіанці при виді кораблів відразу ж тікали.

Індіанці, яких адмірал віз із собою, дуже прагнули на батьківщину, і адмірал говорить, що весь час вони думали, ніби їх врешті-решт доставлять додому. Тепер же вони почали підозрювати недобре, тому що шлях кораблів не лежав до їхньоїдомівки. І тому адмірал не вірив їх словами; втім, він і не розумів їх, точно так само, як і вони не розуміли його. Адмірал каже, що найбільше на світі вони боялися людей, що живуть на цьому острові.

Для того щоб вступити з місцевими жителями в перемовини, необхідно було на кілька днів затриматися в бухті Св. Миколи. Але адмірал вирішив йти далі, почасти, щоб оглянути побільше земель, але також і тому, що сумнівався в стійкості сприятливої для плавання роки.

Адмірал, уповаючи на господа нашого, сподівався, що індіанці, які були на кораблях, вивчать каталонську мову, а він їх власну, так що згодом, після повернення сюди, він зможе розмовляти з його людьми.

І звертаючись до бога, він просить послати йому добру дещицю золота, перш ніж він рушить в зворотний шлях.

П'ятниця, 7 грудня.

В результаті передсвітанковій вахти адмірал наказав встановити вітрила і вийшов з бухти Св. Миколи. Адмірал плів при південно-західному вітрі на північний схід і, пройшовши дві ліги, дійшов до мису, який утворює щось на зразок заплави, залишивши на південний схід один виступ берега, тоді як мис Зірки був у 24 милях на південний захід. Звідти він рушив на схід і, пройшовши 48 миль, досяг Маленького мису. Істинна правда, що 20 [миль] він пройшов на схід, чверть на північний схід і що скрізь берег був високий і дно на значній глибині: біля самого берега до 20–30 ліктів, а у відкритому морі глибина дорівнювала пострілу з ломбарди.

Все це адмірал, до свого великого задоволення, встановив, плівучи уздовж берега при південно-західному вітрі. Він говорить, що вищезгаданий мис віддалений від бухти Св. Миколи всього лише на відстань пострілу з ломбарди і якщо в цьому місці прорити канал, то утворюється острів в три або чотири милі в окружності.

Вся ця країна була дуже гориста. Дерева були тут не дуже високі, такої ж висоти, що і кастильські кам'яні дуби і падубки (*carrascos* у *madronos*). У двох лігах від мису Маленького адмірал примітив в розрив лінії гористого берега величезну і суцільно оброблену долину, вочевидь засіяну ячменем. Адмірал припустив, що в цій долині повинні були розташовуватися значні поселення.

За нею тягнулася ланцюг дуже високих гір. Дійшовши до мису Маленького, він опинився в тридцяти милях від острова Тортуга, береги якого виднілися на північному сході. На відстані пострілу з ломбарди від мису видавався у відкрите море високий і добре помітний стрімчак. На схід, чверть на південний схід від мису Маленький, розташований був Слонячий мис, до якого залишалось лише сімдесят миль, і беріг між цими мисами здавався дуже високим.

Слідуючи далі, адмірал у шести лігах від мису Маленький обігнув великий виступ берега. За цим виступом його погляду відкрилися широкі долини і поля серед високих гір, і ця місцевість була у всьому схожа з Кастилією.

У восьми милях далі він відкрив дуже глибоку річку, досить вузьку в гирлі, хоча туди могла б увійти одна каррака. При вході в гирлі не було ні мілин, ні підводних каменів.

Шістнадцять миль звідси адмірал підійшов до глибокої і широкої бухті. Ні біля входу в неї, ні біля берегів не можна було дістати дна, а в трьох кроках від берега, на протязі чверті ліги, глибина доходила до п'ятнадцяти ліктів. Час був ще ранній — нещодавно минуло лише опівдні — а небо було затягнуте хмарами і віщувало сильний дощ; негода ж небезпечна навіть у добре знайомих місцях, не кажучи вже про незнайомих місцях і водоймах. Тому, хоча вітер і був попутним, адмірал вирішив увійти в бухту, яку він назвав гаванню Консепсьон, і кинув якір у гирлі невеликої річки, що впадає в море біля краю бухти. Ця річка текла через долини і поля, дивовижні по красі. Адмірал розпорядився закинути в море мережі, а потім на човні відправився до берега. Коли він йшов водами бухти, в човен пригнула риба — бичок (*una lisa*) (?). Тим часом досі в цих морях кастильські риби ще не зустрічалися. Сьогодні ж моряки ви ловили багато риб кастильської породи. Адмірал зробив невелику прогулянку вглиб країни. Скрізь були оброблені землі, а з гаїв доносився спів солов'їв та інших птахів,

подібних кастильським. Він помітив далеко групу в п'ять індіанців, але вони не стали чекати його і відразу ж кинулися тікати.

Адмірал бачив тут мірти і інші дерева і трави, подібні кастильським; і вся ця земля з її горами та долинами була схожа на Кастилію.

Субота, 8 грудня.

Йшов проливний дощ при сильному північному вітрі. Ця бухта надійно захищена від усіх вітрів, крім північного, але і цей вітер не може завдати шкоди, тому що хоча хвилювання при північному вітрі і значне, але не настільки, щоб зірвати з якоря корабель або сильно збурити води річки, що впадає в бухту.

Після півночі вітер відхилився на північний схід, а за тим і до сходу. Від цих вітрів бухта захищена островом Тортуга, який відстоїть від неї на тридцять шість миль.

Неділя, 9 грудня.

Весь день йшов дощ, погода була зимова, як в Кастилії в жовтні місяці. До цих пір ще не довелося бачити людських поселень, якщо не вважати будинку в бухті Св. Миколи, дуже красивого і побудованого краще інших жител, що зустрічалися раніше.

Цей острів дуже великий, і адмірал говорить, що ймовірно, в окружності він має не менше двісті ліг. Адмірал, зауважив, що весь острів зайнятий обробленими землями, і припустив, що селища тут повинні бути розташовані далеко від моря. Звідти з гір зручно спостерігати за морем, і коли місцеві жителі бачать, що хтось наближається до берега, вони тікають, забираючи з собою всі надбання, і подають сигнали, як це прийнято у військових людей, димом.

Ширина бухти біля входу тисяча кроків, або чверть ліги. У неї немає ні банок, ні мілин, глибина скрізь, навіть у берега, значна. Кораблі можуть проникнути вглиб бухти на три тисячі кроків і без побоювання ставати на якір в будь-якому місці, так як на всьому протязі глибина достатня, а дно чисте і піщане.

У бухту впадають дві мілководні річки. Уздовж внутрішнього берега тягнуться прекрасні у світлі долини, дуже схожі на землі Кастилії, але багато в чому перевершують останні. З цієї причини адмірал назвав цей острів «Еспаньолой» (Маленька Іспанія. Перекл.)

Понеділок, 10 грудня.

Дув сильний північно-вітер східний, ледь не зриваючи з якорів кораблі. Це вкрай здивувало адмірала, і він припустив, що так сталося тому, що кораблі стали на якір надто близько до берега, від якого дув вітер.

Вітер був протилежним для плавання в обраному напрямі, і тому адмірал залишився в бухті і послав шість озброєних людей на берег. Він наказав їм проникнути на дві-три ліги вглиб країни, щоб дізнатися, чи можна зав'язати які-небудь зносини з місцевими жителями. Вони повернулися, не зустрівши ні людей, ні селищ. По шляху вони бачили хатини, широкі дороги і сліди великих вогнищ. Землі ж, за якими вони йшли, здалися їм кращими в світі. Вони знайшли багато мастичних дерев і принесли благовонну смолу, повідомивши при цьому, що смоли є чимало, хоча час для збору її невідповідний, тому що восени мастичні дерева не виділяють соку.

Вівторок, 11 грудня.

Адмірал не міг вийти з бухти, так як все ще трималися північно-західний і східний вітри. Якраз проти бухти, як уже говорилося, розташований був острів Тортуга. Він здавався дуже великим, майже таким же, як Еспаньола. Берег острова Тортуги йшов майже в тому ж напрямку, що й берег Еспаньйоли, від одного до іншого, може бути, саме більше десять ліг, рахуючи від мису Маленького до виступу острова Тортуги, лежачого на північ від Еспаньйоли; потім берег її відхилився на південь.

Адмірал говорить, що він бажав оглянути протоку між цими двома островами, щоб побачити Еспаньйола — найкращу землю в світі — та тому що, судячи за словами індіанців, яких він віз із собою, таким шляхом треба йти до дуже великого острова Банеке, де, як вони говорили, височіють великі гірські ланцюги і є багато річок і долин. Вони також говорили, що острів Бохію (Еспаньола) більше Хуани, Хуану ж індіанці називали Кубою, і що острів Бохію не оточений з усіх боків морем. Судячи за їх словами, за цим островом лежить материкова земля нескінченної величини, яку вони називають «Карітаба». І, ймовірно, вони мають підстави скаржитися, що їх турбують, що всі ці острови живуть у великому страху перед «канібалами». [Адмірал з цього приводу говорить: «І повинен повторити знову, хоч я вже не раз згадував про те, що ці каніби не хто інший, як люди великого хана, який повинен бути десь недалеко. Він

має кораблі і веде в полон. Індіанці ж ці, бачачи, що взяті в полон люди не повертаються назад, думають, що каніби з'їдають полонених».

«З кожним днем ми все краще і краще розуміємо індіанців, а вони нас, так що траплялося вже багато разів, що нам ясний був сенс сказаного ними, а їм були зрозумілі наші слова».

Адмірал послав на берег людей. Вони знайшли багато мастичних дерев, які не сочили смолу. Може бути, це пояснюється, як він відзначає, дощовим часом. На острові Хіос смолу збирають у березні, тут же її потрібно брати в січні, тому що ці місця більш теплі.

Моряки виловили безліч таких риб, які водяться в Кастилії: лососів плітку, мурен, форель, вони бачили також і сардинки. Знайшли багато алое.

Середа, 12 грудня.

Осоружні вітри знову перешкодили адміралу покинути бухту. Біля входу в неї, на західному березі, він вибрав високе і видне здалеку місце і тут поставив великий хрест «на знак того, як він каже, що ваші високості взяли ці землі у володіння і головним чином на честь Ісуса Христа, нашого господа слави всього християнства».

Незабаром після поставлення хреста три моряки заглибились у ліс, бажаючи подивитися на тутешні дерева і трави. Слідуючи своєю дорогою, вони побачили натовп індіанців, голих, як і всі мешканці цих островів. Окликнув їх, моряки попрямували за ними навздогін, але індіанці кинулися бігти; зрештою вдалося захопити лише одну жінку і на цьому обмежитися.

«Я наказав, — говорить адмірал, — взяти кілька індіанців, щоб влаштувати їм почесний прийом і розсіяти їх страх. І принести, якщо виявиться можливим, що щось, що має цінність, тому що, судячи по багатству, яке є на цій землі, не можуть не бути тут корисні і цінні речі».

Жінку, а вона була дуже молодою і красивою, привели на корабель, і вона розмовляла з індіанцями, взятими адміралом: мова в них всіх єдина. Адмірал наказав одягти її і, подарувавши їй скляні намистини, брязкальця і бронзові кільця, з шанобою відправив назад, бо такий був заведений їм звичай. З нею він послав на берег декількох моряків і трьох індіанців.

Моряки, які супроводжували її в човні, говорили потім адміралу, що ця жінка не хотіла залишати корабель і бажала залишитися на

ньому разом з іншими індіанками, яких адмірал захопив в гирлі Морський річки, на острові Куба.

За словами цієї жінки, індіанці, з якими вона була в лісі в той час, коли її спіймали моряки, припливли сьогодні в ці місця на каное — так називаються їх каравели. Дійшовши до входу в бухту, вони побачили кораблі, повернулися назад і, висадившись на берег, попрямували до свого селища, уклавши в надійному місці каное. Вона показала місце, де це селище розташоване. У цій індіанки в ніс був вставлений шматочок золота, ознака того, що цей метал є на острові.

Четвер, 13 грудня.

Троє моряків, посланих адміралом супроводжувати жінку-індіанку, повернулися в три години ночі. Вони не дійшли з нею до селища чи то тому, що їм це селище здалося занадто далеким, чи то зі страху. Вони сказали, що завтра, ймовірно, прибуде до кораблів багато індіанців, так як місцевих жителів повинні заспокоїти звістки, які їм принесе індіанка.

Адмірал, бажаючи дізнатися, чи є на цій землі щось корисне, і маючи намір вступити в переговори з її жителями, бо ця країна була прекрасна і плодюча і слід було приохотити її жителів до служіння королям, вирішив відправити своїх людей в селище. Він покладав надії на те, що індіанка вже встигла представити християн хорошими людьми, і відібравши дев'ять осіб з числа своїх людей, які спритно орудували зброєю і добре озброєних, і з ними послав одного індіанця з числа тих, кого він з собою віз.

Вони побували в селищі, що знаходилося в 4,5 лігах на південний схід від бухти, і знайшли його в найширшій долині, причому воно було абсолютно безлюдно, так як індіанці, дізнавшись, що до них направляються чужинці побігли вглиб країни, захопивши з собою все своє надбання. У селищі було до тисячі будинків і 3 000 жителів.

Індієць, який супроводжував загін, помчав за втікачами, гучними вигуками закликаючи їх повернутися. Він кричав їм, що християни хороші люди і не слід боятися їх, і що вони з'явилися з неба і всім, кого застають на місці, вони роздають багато чудових речей.

Це так подіяло на індіанців, що вони знайшли мужність і повернулися в селище натовпом, в якій було більше 2 000 чоловік. Вони підійшли до іспанців і поклали руки прибульців на свої голови, що було знаком великої поваги і дружби. При цьому вони тремтіли від

страху і лише через деякий час остаточно заспокоїлися. Коли ж страх індіанців розсіявся, вони розійшлися по своїх домівках і затим кожен з них з'явився з гостинцями.

Вони принесли хліб з «нъямов» — коріння, схожого на велику редьку. «Нъям» висаджується і збирається повсюдно на цій землі, і він для індіанців все одно, що життя. Вони готують із коріння «нъяма» печуть хліб, і їх смажать. Смаком «нъям» нагадує каштани, і будь-хто, хто спробує цей корінь, переконаний, що він їсть каштани. Приносили вони також рибу і все інше, що тільки мали. Індіанці, яких адмірал віз із собою, знали, що він хотів придбати папугу. Ймовірно жителям селища сказав про це індіанець, що супроводжував загін, так як вони принесли безліч папуг і давали їх кожному, хто просив, не бажаючи нічого одержувати замість. Індіанці просили гостей не йти ввечері на корабель і обіцяли їм принести багато інших речей, які є у них в горах.

В той час, коли весь цей люд товпився біля гостей, з'явилася велика група індіанців на чолі з чоловіком вчорашньої індіанки. Цю жінку індіанці несли на плечах і прийшли вони, щоб подякувати християн за почесний прийом, наданий їй адміралом, і за отримані від нього дари.

Побувавши в селищі говорили адміралу, що з цими людьми по красі і чемності не можуть зрівнятися індіанці, що раніше зустрічалися. Але адмірал відзначає, що подібне твердження здається йому дивним, оскільки всі індіанці, які він бачив на інших островах, були відмінної поведінки. По красі ж, як вказують всі, що відвідали селище, з цими індіанцями — і тут мова йде і про чоловіків і жінок — ніхто не може зрівнятися. Вони біліше інших індіанців, а серед дівчат бачили двох таких, які так само білі, як іспанки. Кажучи про красу земель, які вони бачили, стверджували, всі, що навіть найкращі і прекрасні землі Кастилії не можуть витримати ніякого порівняння з цими землями. І, судячи з того, що адмірал вже бачив раніше і що перед його очима зараз, він цілком згоден з думкою тих, хто говорив, що землі, які зустрічалися раніше, не можуть зрівнятися з цією долиною. Навіть ниви Кордови порівняно з нею — ніби ніч перед світлом яскравого дня.

Усі землі в цій долині були оброблені, а посередині неї протікала велика і широка річка, водами якої можна було окропити всі поля. Плодами були схилені зелені дерева і пахли високі, квітучі трави, були широкі і гарні дороги, а повітря, як в квітні в Кастилії, і солов'ї та інші

пташки співали так, як співають в цьому місяці в лісах Іспанії, і він каже, що тут все було найчарівнішим на світі. Ночами ніжно співали птиці і чутні були трелі цвіркунів і жаб.

Риболовля тут подібна іспанської. Мастичні дерева, алое і бавовняні поля зустрічалися всюди. Золото не було виявлено, так і не дивно, що за такий малий термін його не знайшли. Адмірал виражував, скільки триває в цих місцях день і ніч. Від сходу до заходу сонця двадцять разів переставлялися розраховані на півгодини піщані годинник (ampolletas).

Втім, він говорить, що рахунок пісочними годинами може бути помилковим — або тому, що вони не перевертались вчасно, або внаслідок того, що пісок проходив швидше, ніж потрібно.

Адмірал зазначає: за квадранту він встановив, що знаходиться в 34 градусах [на північ від екваторіальної лінії (Лас Касас — «це неможливо»)].

П'ятниця, 14 грудня.

Під вітром, що дує з суші, адмірал вийшов з бухти Консепсьона, але незабаром вітер стих: подібне він мав у цих морях щодня. Через деякий час подув вітер східний, і адмірал пішов до північно-північний схід.

Він наблизився до острова Тортуга і примітив мис, названий ним мисом Ноги (Punta Pierna) і розташований в дванадцять миль на схід-північний схід від західній частині острова. Звідси він побачив інший мис в тому ж напрямку, на відстані шістнадцяти миль, якому він дав ім'я мисом Списа (la Punta Lanzada), і звідти він побачив ще один мис, який назвав Гострим мисом (la Punta Aguda).

Від західного краю Тортуги до Гострого мису було сорок чотири милі, або одинадцять ліг, і берег весь час йшов на схід-північний схід. На шляху зустрічалися значні піщані пляжі. Тортуга — високий, але не гористий острів. Цей острів дуже красивий та населений точно так само густо, як Еспаньола. Землі скрізь на ньому оброблені і нагадують вони долини Кордови.

Бачачи, що встановився протилежний вітер і не можна продовжити плавання в напрямку острова Бенекє, адмірал вирішив повернутися в бухту Консепсьон, звідки він вийшов, але за день він дійшов лише до гирла річки, що впадає в море на відстані двох ліг від бухти, і ввійти в цей гирлі не зміг.

Субота, 15 грудня.

Адмірал знову вийшов з бухти Консепсьона, попрямувавши по своєму шляху, але як тільки він пройшов у відкрите море, сильно задуло зі сходу, і так як цей вітер був противним, він повернув назад до річки, в яку вчора він не зміг увійти. Але і на цей раз йому не вдалося стати на якір в її гирло, і він пішов до піщаному березі, розташованому в половині ліги під вітром — гарною якірній стоянці з надійним дном.

Кинувши якір, адмірал на човні відправився до річки і під йшов в морській рукав, у половині ліги від неї. Рукав цей виявився не пов'язаним з гирлом річки, і адмірал, вийшовши з нього, попрямував до річки, вступив до неї і виявив, що біля входу глибина гирла не перевищувала одного ліктя і що швидкість течії надзвичайно велика. Він попрямував вгору за течією річки, щоб дійти до селищ, які бачили позавчора люди, надіслані на берег. Адмірал наказав тягнути човен на віршовці, і так вдалося пройти на відстань двох пострілів з ломбарди. Проте йти далі виявилось неможливим через сильну течію.

Адмірал бачив індіанські будинки і велику долину, в якій знаходилися селища. Долина ж, в якій протікала ця річка, по красі перевершувала все, що траплялося на шляху раніше.

При вході в гирлі річки він примітив групу індіанців, але підійти до них не вдалося, оскільки всі вони відразу ж кинулися тікати.